

RP 9/2013 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av yrkeshögskolelagen och av vissa lagar som har samband med den

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås ändringar i yrkeshögskolelagen, lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet samt universitetslagen. Dessutom föreslås lagen om yrkespedagogisk lärarutbildning och den paragraf som gäller lärarnas ställning i lagen om vissa arrangemang som krävs för verkställande av lagen om yrkeshögskolestudier bli upphävda.

Lagstiftningen om yrkeshögskolor föreslås bli ändrad i syfte att påskynda den strukturella reformen av yrkeshögskolorna och förbättra verksamhetens kvalitet och genomslagskraft.

Grunderna för att tillstånd för yrkeshögskola ska beviljas föreslås bli reviderade och giltigheten för de nuvarande tillstånden föreslås upphöra när lagen om ändring av yrkeshögskolelagen träder i kraft. Då nya tillstånd beviljas betonas utöver utbildningsbehovet synpunkter som gäller verksamhetens kvalitet, genomslagskraft och effektivitet.

Bestämmelserna om yrkeshögskolornas utbildningsuppgift föreslås bli reviderade. Undervisnings- och kulturministeriets beslut om utbildningsprogram frångås. I fortsättningen fastställs i tillstånden vilka examina som kan

avläggas och vilka examensbenämningar som används vid de olika yrkeshögskolorna. Statsrådet kan enligt förslaget dessutom bevilja rätt att ordna yrkespedagogisk lärarutbildning. Lagen om yrkespedagogisk lärarutbildning föreslås bli upphävd och de bestämmelser om behörighet och studierätt som ingår i den föreslås bli överförda till yrkeshögskolelagen. Bestämmelsen om skyldigheten att ordna svenskspråkig lärarutbildning föreslås bli överförd till universitetslagen.

Vidare ska enligt förslaget grunderna för bestämmande av den basfinansiering som beviljas yrkeshögskolans huvudman ses över. I grunderna för bestämmande av finansieringen och i finansieringskriterierna beaktas yrkeshögskolornas hela verksamhet med tonvikt på kvalitet, genomslagskraft och effektivitet. Finansieringen av de enskilda yrkeshögskolorna bestäms i huvudsak utgående från avlagda examina och studieprocessens kvalitet, effektivitet och sysselsättande effekt samt utgående från forsknings- och utvecklingsverksamheten.

Lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2014.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLL	2
ALLMÅN MOTIVERING	4
1 INLEDNING.....	4
2 NULÄGE	4
2.1 Lagstiftning och praxis.....	4
Tillstånd för yrkeshögskola och utbildningsprogram	4
Finansieringen av yrkeshögskolorna	6
2.2 Den internationella utvecklingen och lagstiftningen utomlands och i EU	7
Norge	7
Sverige	8
Danmark	8
Nederländerna	9
Österrike	10
Tyskland	10
Förenta staterna	11
2.3 Bedömning av nuläget	12
Tillstånd för yrkeshögskola och yrkeshögskolornas utbildningsprogram	12
Finansieringen av yrkeshögskolorna	13
3 MÅLSÄTTNING OCH DE VIKTIGASTE FÖRSLAGEN	14
3.1 Målsättning.....	14
3.2 Alternativ	14
3.3 De viktigaste förslagen.....	15
4 PROPOSITIONENS KONSEKVENSER	16
4.1 Ekonomiska konsekvenser	16
4.2 Konsekvenser för myndigheterna	16
4.3 Samhälleliga konsekvenser	17
Regional genomslagskraft	17
Inverkan på högskoleväsendet som helhet	17
Konsekvenser för företag och arbetslivet	18
Konsekvenser för sökande och studerande.....	18
Konsekvenser för personalen	18
Konsekvenser för jämställdheten mellan könen.....	19
5 BEREDNINGEN AV PROPOSITIONEN	20
5.1 Beredningsskeden och beredningsmaterial	20
5.2 Remissyttranden och hur de har beaktats	20
6 SAMBAND MED ANDRA PROPOSITIONER	22
DETALJMOTIVERING	23
1 LAGFÖRSLAG	23
1.1 Yrkeshögskolelagen	23
1.2 Lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet	27
1.3 Universitetslagen.....	29
1.4 Lagen om upphävande av lagen om yrkespedagogisk lärarutbildning	29
1.5 Lagen om upphävande av 6 § i lagen om vissa arrangemang som krävs för verkställande av lagen om yrkeshögskolestudier	30
2 NÄRMARE BESTÄMMELSER OCH FÖRESKRIFTER	30
3 IKRAFTTRÄDANDE	30
4 FÖRHÅLLANDE TILL GRUNDLAGEN SAMT LAGSTIFTNINGSORDNING.....	30

LAGFÖRSLAG	32
Lag om ändring av yrkeshögskolelagen	32
Lag om ändring av 26 och 48 § i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet	34
Lag om ändring av 76 § i universitetslagen.....	36
Lag om upphävande av lagen om yrkespedagogisk lärarutbildning	37
Lag om upphävande av 6 § i lagen om vissa arrangemang som krävs för verkställande av lagen om yrkeshögskolestudier	38
BILAGOR.....	39
PARALLELLTEXT	39
Lag om ändring av yrkeshögskolelagen	39
Lag om ändring av 26 och 48 § i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet	44
Lag om ändring av 76 § i universitetslagen.....	46
FÖRORDNINGSUTKAST	47
Statsrådets förordning om ändring av statsrådets förordning om yrkeshögskolor ..	47
Statsrådets förordning om ändring av förordningen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet.....	59

ALLMÄN MOTIVERING

1 Inledning

Yrkeshögskolenätet har utformats stegvis i takt med att yrkeshögskolesystemet har utvecklats. Yrkeshögskolereformen inleddes på försök i början av 1990-talet. Försöket var baserat på lagen om försök med utbildning på ungdomsstadiet och med yrkesskolor (391/1991), som gällde fram till slutet av 1999. Yrkeshögskolorna hade sitt ursprung i läroanstalter som gav utbildning på institutnivå och yrkesutbildning på högre nivå och senare utvecklades till yrkeshögskolor genom att utbildningens nivå höjdes. I samband med reformen sammanslogs och fusionerades flera läroanstalter eller delar av dem till mångdisciplinära högskolor. I det första skedet var ett av kriterierna för att bevilja försökstillstånd att det inte fanns ett universitet på den ort där den som anhöll om tillståndet var verksam.

Utgångspunkterna för försöket och reformen var goda eftersom den högre yrkesutbildningen hade utvecklats systematiskt på alla områden under 1970- och 1980-talen. Syftet var att höja utbildningens nivå och förbättra kvaliteten och därigenom skapa ett nytt slags praktiskt inriktad högre utbildning som en del av det finländska högskolesystemet. Genom reformen ville man också förbättra den internationella jämförbarheten och även i övrigt öka det internationella samarbetet. Genom att skapa en mera praktiskt och yrkesmässigt inriktad högskoleexamen ville man erbjuda de unga ett alternativ till de traditionella universitetsexamina.

Lagen om yrkeshögskolestudier stiftades år 1995 (255/1995). Enligt lagen beviljade statsrådet på begäran tillstånd för yrkeshögskolor. Högskolornas utvärderingsråd bedömde ansökningarna och gav utlåtanden om dem. Vid beviljandet av tillstånd beaktades kvalitet och påvisad försöks- och utvecklingsverksamhet. Samtliga yrkeshögskolor har varit permanenta sedan augusti 2000.

År 2000 hörde sammanlagt 29 yrkeshögskolor till undervisnings- och kulturministeriets verksamhetsområde. Till följd av sammanslagningar finns det nu 25 yrkeshögskolor verksamma på ca 60 orter. Det fin-

ländska yrkeshögskolenätet täcker hela landet. Ett av målen för yrkeshögskolereformen var att stärka den regionala utvecklingen och svara mot regionala behov av högskoleutbildning. På försöksstadiet kännetecknades yrkeshögskolesystemet av ett regionalpolitiskt perspektiv som sedermera har blivit mångsidigare och fått nya högskolepolitiska målsättningar allteftersom yrkeshögskolesystemet har utvecklats.

År 2001 hade yrkeshögskolorna totalt ca 147 000 studerande. Av dem deltog ca 110 000 i ungdomsutbildning som leder till yrkeshögskoleexamen, ca 21 500 i vuxenutbildning som leder till yrkeshögskoleexamen, ca 6 600 i utbildning som leder till högre yrkeshögskoleexamen, ca 3 800 i lärarutbildning och ca 4 700 i specialiseringsstudier.

2 Nuläge

2.1 Lagstiftning och praxis

Tillstånd för yrkeshögskola och utbildningsprogram

I 6 § i yrkeshögskolelagen (351/2003) finns bestämmelser om tillstånd för yrkeshögskola. Tillstånd kan beviljas en kommun, samkommun eller registrerad finsk sammanslutning eller stiftelse. För att statsrådet ska bevilja tillstånd krävs att yrkeshögskolan fyller ett utbildningsbehov samt de kvalitativa krav och andra krav som ställs på en yrkeshögskola.

Den som har fått tillstånd för yrkeshögskola har rätt att vara huvudman för en yrkeshögskola som meddelar yrkeshögskoleundervisning i enlighet med vad tillståndet föreskriver om yrkeshögskolans utbildningsuppgift. I en yrkeshögskolas utbildningsuppgift bestäms enligt 7 § i yrkeshögskolelagen yrkeshögskolans verksamhetsområde, undervisningspråk och verksamhetsorter. I tillståndet kan yrkeshögskolan också åläggas utvecklingsförpliktelser och andra förpliktelser som gäller dess uppgifter.

Statsrådet kan efter att ha hört tillståndshavaren återkalla tillståndet helt eller delvis, om väsentliga förändringar i utbildningsbe-

hovet eller andra orsaker som har samband med upprätthållandet av yrkeshögskolan kräver detta eller om yrkeshögskolans verksamhet inte uppfyller de krav och förpliktelser som ställts på den.

Enligt 4 § i yrkeshögskolelagen har yrkeshögskolorna till uppgift att meddela sådan högskoleundervisning för yrkesinriktade expertuppgifter som baserar sig på arbetslivets och arbetslivsutvecklingens krav samt på forskning och konstnärliga och kulturella utgångspunkter, att stödja individens yrkesutveckling och att bedriva tillämpat forsknings- och utvecklingsarbete som betjänar yrkeshögskoleundervisningen samt stöder arbetslivet och den regionala utvecklingen och tar hänsyn till näringsstrukturen i regionen samt att bedriva konstnärlig verksamhet. Då yrkeshögskolorna fullgör sina uppgifter ska de främja livslångt lärande. Yrkeshögskolorna ger vuxenutbildning och utvecklar den i syfte att upprätthålla och stärka arbetslivskompetensen.

Av de nu gällande tillstånden har två beviljats enskilda kommuner, sju samkommuner, 15 aktiebolag och ett en stiftelse. Yrkeshögskolorna är till största delen mångdisciplinära och regionala högskolor i vars verksamhet stor vikt läggs vid kontakten till arbetslivet och regional utveckling.

Vid yrkeshögskolorna kan yrkeshögskoleexamina och högre yrkeshögskoleexamina avläggas. Yrkeshögskoleexamina är yrkesinriktade högskoleexamina. Enligt 19 § i yrkeshögskolelagen ordnas studierna för en examen som avläggs vid en yrkeshögskola i form av utbildningsprogram. Utbildningsprogrammen är studiehelheter som planeras och ordnas av yrkeshögskolorna och som inriktas på något sådant uppgiftsområde inom arbetslivet som förutsätter yrkeskunskap och på utvecklandet av detta område. Inom ett utbildningsprogram kan finnas inriktningalternativ. Undervisnings- och kulturministeriet beslutar om utbildningsprogrammen på framställning av yrkeshögskolan. Enligt 6 § i statsrådets förordning om yrkeshögskolor (352/2003) ska ministeriets beslut om utbildningsprogrammen innehålla namnet på utbildningsprogrammet och vid behov inriktningalternativen, utbildningsområdet, examen och examensbenämningen, utbildnings-

programmets omfattning i studiepoäng samt praktikens omfattning.

Under 2012 har yrkeshögskolorna haft sammanlagt 130 finska, 55 svenska och 66 utländska utbildningsprogram. Undervisnings- och kulturministeriet har årligen behandlat framställningar om utbildningsprogram som ett led i avtalsförhandlingar mellan ministeriet, yrkeshögskolan och yrkeshögskolans huvudman. Enligt 18 § 1 mom. i statsrådets förordning om yrkeshögskolor tas studerande in till ett utbildningsprogram eller till ett inriktningalternativ inom ett utbildningsprogram. Yrkeshögskolornas utbildningsprogram och deras inriktningalternativ som ministeriet beslutar om ingår därför i den gemensamma ansökan till yrkeshögskola.

Sedan 1996 har yrkeshögskolorna svarat för den behövliga lärarutbildningen för lärare och blivande lärare vid yrkeshögskolor och yrkesläroanstalter. I lagen om yrkespedagogisk lärarutbildning (356/2003) finns bestämmelser om förvaltningen av lärarutbildningen, undervisning och studier, studerande och studier. Enligt 2 § i lagen kan statsrådet på ansökan bevilja huvudmannen för en yrkeshögskola rätt att ordna yrkespedagogisk lärarutbildning. Enligt bestämmelsen ordnas den yrkespedagogiska lärarutbildningen vid yrkespedagogiska högskolor i anknytning till yrkeshögskolor, enligt vad som bestäms om lärarutbildningsuppgiften i tillståndet för respektive yrkeshögskola. I tillståndet kan yrkeshögskolan också åläggas utvecklingsskyldighet och andra skyldigheter som gäller lärarutbildningen. I praktiken har inga separata tillstånd att ordna yrkespedagogisk lärarutbildning förekommit. Undervisnings- och kulturministeriet, huvudmännen för yrkeshögskolorna och yrkeshögskolorna har sinsemellan ingått avtal om ordnande av yrkespedagogisk lärarutbildning. För närvarande ordnas yrkespedagogisk lärarutbildning i anknytning till fem yrkeshögskolor. Placeringen av enheterna för yrkespedagogisk lärarutbildning i anslutning till yrkeshögskolorna har ansetts skapa möjligheter för lärarutbildningen att utvecklas.

Finansieringen av yrkeshögskolorna

Enligt 32 § i yrkeshögskolelagen beviljas yrkeshögskolornas huvudmän basfinansiering på grundvalen av antalet studerande vid yrkeshögskolan samt det per studerande bestämda priset per enhet, så som bestäms i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (1705/2009, nedan *finansieringslagen*). Enligt 33 § i yrkeshögskolelagen kan undervisnings- och kulturministeriet inom ramen för ett anslag i statsbudgeten bevilja huvudmannen för en yrkeshögskola projektfinansiering för att utveckla och stödja yrkeshögskolans verksamhet. Undervisnings- och kulturministeriet kan vidare inom ramen för ett anslag i statsbudgeten bevilja huvudmannen för en yrkeshögskola resultatbaserad finansiering med anledning av att yrkeshögskolans verksamhet har varit framgångsrik. Dessutom kan undervisnings- och kulturministeriet inom ramen för ett anslag i statsbudgeten finansiera funktioner och projekt som är gemensamma för samtliga yrkeshögskolor och som stöder deras verksamhet.

Basfinansieringen som beviljas yrkeshögskolornas huvudmän är en del av kommunernas statsandelssystem. Det nuvarande statsandelssystemet har varit i kraft sedan början av 2010. Förvaltningsmässigt består det finska statsandelssystemet av två delar: den statsandel för kommunal basservice som administreras av finansministeriet, och den statsandelsfinansiering som regleras i finansieringslagen och som administreras av undervisnings- och kulturministeriet.

Statsandelarna är kalkylmässiga och baseras dels på invånarantal eller prestationsmängd, dels på bakgrundsfaktorer gällande kommunens servicebehov och kostnaderna för serviceverksamheten. Den i euro räknat största delen av statsandelsfinansieringen enligt finansieringslagen är den finansiering av priset per enhet som beviljas utbildningens huvudman för gymnasieutbildning, yrkesutbildning och yrkesskolverksamhet.

Av de funktioner som anges i finansieringslagen finansierar staten och kommunen tillsammans gymnasier, grundläggande yrkesutbildning och yrkeshögskolor. Enligt 8 § 1 mom. i finansieringslagen utgör kommunens självfinansieringsandel av driftskostna-

derna för gymnasieutbildning, grundläggande yrkesutbildning och yrkeshögskolor 58,11 procent. Statens finansieringsandel utgör följaktligen 41,89 procent av det eurobelopp som används som grund för finansieringen.

För yrkeshögskolornas del bestäms finansieringen av priset per enhet inom undervisnings- och kulturväsendet utifrån antalet studerande och de per studerande bestämda priserna per enhet. Inom yrkeshögskolesektorn är antalet studerande, som utgör grunden för finansieringen, det antal studerande som fastställts i överenskommelsen som avses i 8 § 2 mom. i yrkeshögskolelagen.

Statsrådet fastställer årligen genom en finansieringslag de genomsnittliga priserna per enhet för den service som ska finansieras. Inom ramen för dessa priser bestämmer undervisnings- och kulturministeriet priserna per enhet för varje huvudman för en yrkeskola. Vid beräkningen av de genomsnittliga priserna per enhet beaktas ändringar i arten och omfattningen av statsandelsuppgifterna och ändringar i kostnadsnivån enligt prisindex för den kommunala basservicen.

Enligt gällande lagstiftning inverkar det kalkylerade antalet studerande inom de olika utbildningsområdena och antalet examina som under två år har avlagts vid yrkeshögskolan på priset per enhet för yrkeshögskolan. Undervisnings- och kulturministeriet kan av särskilda skäl höja priset per enhet för en yrkeshögskola. Under de senaste åren har en sådan höjning beviljats framför allt för att ersätta tilläggskostnaderna för sammanslagningar och aktiebolagisering. Dessutom har svenska yrkeshögskolor sedan 1999 fått en 5 procents höjning av priset per enhet på grund av att utbildningsutbudet är stort och undervisningsgrupperna små. Ingen särskild finansiering har reserverats för höjningar av priset per enhet utan ett eurobelopp motsvarande höjningarna avdras från finansieringen av priset per enhet för alla yrkeshögskolor.

Genom finansieringslagen finansieras inte sådana anläggningsprojekt för vilka finansiering beviljas via avskrivning av lokaler, inventarier och annan lös egendom som används inom verksamheten. I undervisnings- och kulturväsendets kommunala finansieringsandel ingår inte studerande inom den yrkespedagogiska utbildningen och inte hel-

ler kostnaderna för denna utbildning. Vid beräkningen av finansieringsandelen beaktas inte heller studerande som saknar sådan hemort i Finland som avses i hemortslagen.

Sedan den 1 januari 2006 har investeringar finansierats genom att inkludera avskrivningar i yrkeshögskolornas bokföring i driftskostnaderna. Eftersom antalet avskrivningar som yrkeshögskolorna hade gjort var mycket litet då ändringen infördes fastställdes en höjning av priset per enhet för att säkra den dåvarande finansieringsnivån under en övergångsperiod. Om avskrivningarna förblir mindre än det eurobelopp som bestämts i lag höjs det genomsnittliga priset per enhet med skillnaden mellan eurobeloppet och avskrivningarna.

Kostnaderna som utgör grunden för beräkningen av priset per enhet uppges och beräknas utan mervärdesskatt. Privata utbildningsanordnare ersätts för sina utgifter för mervärdesskatt genom att priset per enhet höjs så att höjningen motsvarar den andel som mervärdesskatten utgör av de privata utbildningsanordnarnas kostnader utan mervärdesskatt. Höjningen av finansieringen av yrkeshögskolornas pris per enhet 2012—2015 till följd av utgifterna för mervärdesskatt är 4,03 procent. I motsats till den behovsprövade höjningen av priset per enhet avdras denna höjning inte från finansieringen av priset per enhet utan finansieras separat.

En översyn av kostnadsfördelningen mellan kommuner och staten sker vart fjärde år. Priserna per enhet justeras då så att de motsvarar de riksomfattande faktiska totalkostnaderna. Det är då översynen av kostnadsfördelningen äger rum avdras ett eurobelopp motsvarande den projektfinansiering som beviljats yrkeshögskolorna från de totalkostnader som omfattas av kostnadsfördelningen. Vid översynen av kostnadsfördelningen 2012 uppgick den totala projektfinansieringen för yrkeshögskolornas del till 15,1 miljoner euro.

I 2012 års budgetproposition utgör kommunernas andel av finansieringen av yrkeshögskolornas verksamhet 536,3 och statens 405,2 miljoner euro.

2.2 Den internationella utvecklingen och lagstiftningen utomlands och i EU

Norge

Till det norska högskolesystemet hör universitet, specialiserade organisationer på universitetsnivå (vitenskapelige høyskoler) och högskolor inriktade på kandidatamina (høyskoler, högskolor som motsvarar yrkeshögskolorna) som alla regleras genom samma lag. (1.4.2005, nr 15). Organisationstyperna varierar beträffande självständigheten vid beslutsfattandet om utbildningsprogram och i fråga om det föreskrivna ackrediteringsförfarandet. Den norska kungen beslutar utifrån en utredning från det norska organet för kvalitet i utbildningen (NOKUT) till vilken kategori en högskola ska höra. Gränserna mellan organisationstyperna är glidande och Norge beskriver sitt utbildningssystem som ett kontinuum. Det specialiserade universitetet och högskolan med inriktning på kandidatamina kan under vissa förutsättningar ansöka om rätt att fungera som egentliga universitet. En del av de specialiserade organisationerna på universitetsnivå och högskolorna med inriktning på kandidatamina är privata. Statsöverhuvudet beslutar om namnen på de statliga högskolorna, de privata högskolorna beslutar själva om sitt namn. Alla högskolor har en lagstadgad uppgift att bedriva forsknings- och utvecklingsarbete. Personalstrukturen och personalens lönenivå är desamma i alla högskolor.

Högskolorna som motsvarar yrkeshögskolor (høyskoler) är organiserade på många olika sätt. De offentliga yrkeshögskolorna är statliga aktörer och en betydande del av de privata yrkeshögskolorna är antingen delar av stiftelser eller stiftelser. Utöver dessa organisationsformer förekommer företag och sammanslutningar. En del av organisationerna är självständiga andra är styrda av ägaren. En avsevärd del av de privata yrkeshögskolorna fungerar med stöd av religiösa bakgrundsgrupper. Oberoende av organisations-typ kan yrkeshögskolorna på ansökan få statlig finansiering för ackrediterade utbildningsprogram. Den statliga finansieringen ges till alla högskolor enligt en och samma inkomstbaserade finansieringsmodell. En del

av yrkeshögskolorna är dock inte statligt finansierade trots att de har examensrätt.

Finansieringsmodellen är en del av högskolornas styrsystem och en tredjedel av det bygger på utbildnings- och forskningsindikatorer som mäter resultatet. Finansieringsmodellen, som varit i kraft sedan 2002, täcker ca 85 procent av högskolornas kostnader. Vid en 2009 utförd utvärdering av hur väl finansieringsmodellen fungerade framkom inga större behov av ändringar. Utöver finansieringsmodellen styrs högskolorna även genom samtal mellan undervisnings- och forskningsministeriet och högskolorna, lagstiftning, anvisningar (bl.a. nationella anvisningar om studieprogram) och kollegialt tryck, som uppstår genom att statistiska uppgifter om enskilda högskolor är offentliga. Det norska parlamentet beslutar om antalet nybörjarplatser.

Det högsta beslutsfattande organet i både privata och statliga högskolor är högskolans styrelse. Skillnader finns i högskolelagens bestämmelser om deras sammansättning, verksamhet och befogenheter. Staten styr också privata högskolor om de har ansökt om och fått statligt stöd för ackrediterade utbildningsprogram. De privata högskolorna uppstår en avgift för utbildningen. De statliga högskolorna kan uppstå en avgift endast med dispens av ministeriet. Den nationella registreringsmyndigheten registrerar högskolornas namn.

Sverige

Till det svenska högskolesystemet hör universitet och högskolor. Det finns inga särskilda läroanstalter för yrkesinriktad högskoleundervisning utan både universiteten och högskolorna erbjuder både yrkesinriktad och akademiskt profilerad undervisning. Universiteten och högskolorna regleras genom gemensam lagstiftning. Det finns sammanlagt 47 högskolor och universitet i Sverige av vilka 35 är statliga ämbetsverk och de övriga privata.

Staten finansierar både de privata och de statliga universiteten och högskolorna. För den grundläggande utbildningens del utgår finansieringen från antalet heltidsstudierande och de studerandes studieprestationer.

Ett maximibelopp fastställs för prestationsfinansieringen. För prestationer som överstiger det får högskolan inte finansiering. Någon finansieringsmodell för forskningsfinansieringen finns inte utan den är historiebaserad. Staten kan även anvisa forskningsfinansiering för något visst ändamål.

Universiteten och högskolorna leds av en styrelse och rektor. Styrelsen har högst 15 medlemmar och i den ingår ordförande, rektor, tre företrädare för lärarkåren, tre företrädare för de studerande och åtta utomstående företrädare. Staten utnämner högskolans styrelseordförande och de utomstående medlemmarna på förslag av högskolan. Styrelsen beslutar om högskolans interna organisation, ekonomin och resursfördelningen inom högskolan.

Högskoleverket svarar för kvalitetsutvärderingen av högskolorna och för beviljandet av examensrätt. Universiteten har allmän rätt att utfärda examina inom alla tre cykler. För andra högskolor gäller examensrätten den första cykeln och magisterexamina omfattande ett års studier inom den andra cykeln. De övriga högskolorna har dock rätt att hos Högskoleverket ansöka om examensrätt på enskilda områden för tvååriga magisterexamina inom den andra cykeln eller påbyggnadsexamina inom den tredje cykeln. Examensrätt för professionella eller reglerade yrken beviljas både universiteten och andra högskolor på ansökan. Högskoleverket tillsätter en utvärderingsgrupp och fattar utifrån dess bedömning beslut om examensrätten.

Sedan början av 2011 gör Högskoleverket en utvärdering av utbildningsprogrammets kunskapsresultat som inverkar på högskolornas examensrätt. Ett program där kunskapsresultaten inte är tillfredsställande utvärderas på nytt följande år. Högskoleverket beslutar utifrån den nya utvärderingen om högskolan får behålla sin examensrätt i programmet.

Danmark

Det danska högskoleväsendet består av vetenskapsuniversitet, yrkeshögskolor (professionshögskolor) och regionala läroanstalter (Erhvervsakademier). Det danska högskoleväsendet har under de senaste åren reformerats bl.a. genom betydande högskolefusioner.

De åtta universiteten i Danmark meddelar forskningsbaserad undervisning (universitet-suddannelser) enligt Bologna-processens tre cykler. Universitetsstudierna inom den första cykeln leder till Bachelorexamen (180 ECTS), studierna inom den andra cykeln till Kandidatsexamen (Master) (120 ECTS) och studierna inom den tredje cykeln till doktors-examen (180 ECTS). Åtta yrkesinriktade högskolor (professionshøjskoler) erbjuder 3—4,5 -åriga program (professionsbacheloruuddannelser, 180—270 ECTS) som leder till professionsbachelorexamen. Tio yrkesinriktade läroanstalter (erhvervsakademier) erbjuder tvååriga högskoleprogram (erhvervsakademiuddannelser, 120 ECTS) som leder till profession + AK-examen.

De yrkesinriktade examina inom den första cykeln regleras genom en egen lagstiftning (31/03/2008 Lov om erhvervsakademiuuddannelser) og professionsbacheloruuddannelser). Examensrätten förutsätter att undervisningen inom programmen står i nära förbindelse med yrkena och arbetslivet samt med den nationella och internationella forskningen.

Den statliga finansieringen av högskolorna är prestationsbaserad. Varje högskolas basfinansiering bestäms utifrån ett s.k. taxametersystem. Högskolornas finansiering beror på de studerandes studieprestationer (deltagande i kurser och tentamina).

Nederländerna

Det nederländska högskolesystemet består av universitet (Wetenschappelijk Onderwijs) och yrkeshögskolor (Hoger Beroepsonderwijs). Merparten av yrkeshögskolorna är offentligt finansierade och inriktade på utbildning för unga och en liten del av dem är privata och främst inriktade på distanslärande och livslångt lärande. Lagen om utbildning och forskning vid högskolorna (WHW) gäller både de offentligt finansierade yrkeshögskolornas hela verksamhet och till vissa delar också privata yrkeshögskolor som i namn av sitt offentliga uppdrag ska se till utbildningens kvalitet och kvalitetssäkringssystemen enligt samma bestämmelser som de offentliga yrkeshögskolorna. De offentligt finansierade yrkeshögskolorna anges i bilagan

till lagen. De offentligt finansierade yrkeshögskolorna är antingen stiftelser eller bolag.

Också i Nederländerna fokuserar yrkeshögskolorna i sina kandidat- och magisterprogram utan rätt att bevilja doktorsexamen på mer praktiskt inriktad högskoleutbildning än den som universiteten ger. Yrkeshögskolornas roll framför allt som en del av forskningssystemet (starkare inriktning på forskning) diskuteras som bäst. Den statliga finansieringen av alla högskolor utgår fortfarande huvudsakligen (80 %) från antalet studerande och examina, övriga komponenter i finansieringsmodellen är kvalitetsbaserad finansiering (10 %) och finansiering av forsknings-, utvecklings- och innovationsarbete FUI-arbete (10 %). Som ett resultat av den nationella högskolegranskningen tas under 2012 en finansieringsmodell i bruk som kraftigare än tidigare betonar högskolornas profiler och i högre grad än tidigare beaktar kvaliteten.

I styrningsförfarandet som grundar sig på profilering av högskolorna och deras styrkeområden övergår man till en finansieringsmodell som är resultatbaserad och beaktar kvaliteten. På basis av undervisningens kvalitet kan högskolorna få ett tillägg på högst 7 procent till den finansiering som bestäms utifrån utbildningen. Resultaten av förfarandet utvärderas 2016 varefter beslut om finansieringsmodellens framtid fattas. Yrkeshögskolorna kan få behovsprövad profileringsfrämjande finansiering för verksamhet vid offentliga och privata aktörers gemensamma expertcenter (Centres of Expertise). Detta förutsätter dock att centren är verksamma på något av de nio forskningsområden som den nederländska regeringen prioriterar eller inom undervisnings- eller hälsovårdssektorn. Yrkeshögskolorna tar ut studieavgift.

Alla högskolor som anges i bilagan till lagen om undervisning och forskning ska ha en styrelse som svarar för verksamheten (College van Bestuur) och ett organ som övervakar styrelsens verksamhet (Raad van Toezicht). Personalen och de studerande kan i viss mån delta i beslut om ledningen av högskolan (medezeggenschapsraad).

Högskolorna beslutar självständigt om sina undervisningsområden och undervisningsprogram. En oberoende ackrediteringsaktör godkänner utbildningsprogrammen.

Österrike

Det österrikiska högskolesystemet består av universitet (Universitäten), yrkeshögskolor (Fachhochschulen), pedagogiska högskolor (Pädagogische Hochschulen) och en del läroanstalter som utfärdar examina inom sjuk- och hälsovård (Medizinisch-technische Akademien, Hebammenakademien).

Det österrikiska högskoleväsendet skapades 1993. Yrkeshögskolorna kan upprätthållas av förbundsstaten, andra offentliga ägare eller privata ägare. De flesta yrkeshögskolor är mångdisciplinära. Yrkeshögskolorna styrs genom förbundsstatens lagstiftning (Bundesgesetz über Fachhochschul-Studiengänge 1993). Yrkeshögskolorna har till uppgift att ge yrkesinriktad högskoleutbildning grundad på tillämpat forsknings- och utvecklingsarbete.

I Österrike består högskolornas examensstruktur av tre cykler enligt Bolognaprocesen. Yrkeshögskolorna ger utbildning inom den första och andra cykeln. Examensrätten bygger på ackrediteringssystemet för utbildningsprogrammen. En ackreditering gäller i fem år. Yrkeshögskolerådet (Fachhochschulrat) svarar för ackrediteringen av examensprogrammen och deras externa kvalitetssäkring. För att examensrätt ska beviljas krävs utöver ackreditering även godkännande av förbundsstatens ministerium som beslutar om högskoleärenden.

Yrkeshögskolekollegiet (Fachhochschulkollegium) beslutar om yrkeshögskolornas interna förvaltning och organiseringen av undervisningen. Kollegiet består av ledarna för examensprogrammen, företrädare för undervisnings- och forskningspersonalen och företrädare för de studerande. Kollegiet väljer ordförande och vice ordförande bland de kandidater huvudmannen har utsett.

Yrkeshögskolorna gör upp utvecklings- och finansieringsplaner och förbundsstaten finansierar på basis av dem ett överenskommet antal studieplatser i yrkeshögskolorna. Finansieringen är kostnadsbaserad och förbundsstatens finansiering täcker ca 90 procent av kostnaderna för examensprogrammen. Härigenom har yrkeshögskolorna uppmantrats att bredda sin finansieringsbas. Yrkeshögskolorna skaffar nödvändig finansie-

ring för fastigheter och annan infrastruktur från andra källor, t.ex. regionförvaltningen, kommunen eller den privata sektorn. Yrkeshögskolorna kan ta ut avgifter på knappt 400 euro i terminen av de studerande. Att ta ut avgift är frivilligt.

Tyskland

I Tyskland ges högskoleutbildning av två administrativt skilda högskolesektorer, universiteten och yrkeshögskolorna (Fachhochschulen). Verksamheten inom sektorerna är olika i fråga om utbildningens innehåll och betoningen av inlärningsresultaten. I yrkeshögskolorna begränsas forskningen och görs tillämpningsinriktad och högskoleutbildningen fokuserar på att utveckla professionella färdigheter, medan universiteten inte begränsar forskningen och förväntas producera akademiska, kritiska, högskoleutbildade personer. Endast universiteten kan bevilja doktorsexamen.

Enligt grundlagen i Förbundsrepubliken Tyskland delar förbundsstaten och delstaterna ansvaret för utbildningen. I förbundsstatens grundlag ingår inga bestämmelser om högskolor eller deras uppgifter. Högskolesystemet regleras på förbundsstatsnivå, delstatsnivå (Bundesländer) och organisationsnivå. På förbundsstatsnivå styrs verksamheten genom en ramlag om högskolor. Dessutom har alla 16 delstater egna undervisningsministerier och högskolelagar som inte kan stå i strid med ramlagen. På organisationsnivå fastställer universiteten och yrkeshögskolorna sina instruktioner. En del av dem preciserar de lagstadgade uppgifterna dock utan att ändra dem. Också delstaterna styr högskolor.

Ramlagens bestämmelser om finansieringen behandlar den resultatbaserade statliga finansieringen och främjandet av jämställdhet mellan könen. Delstaterna svarar för basfinansieringen av högskolorna. Finansieringsmodellerna är delstatsspecifika och högskolesektorerna finansieras i praktiken enligt samma modeller. Högskolefinansieringen på förbundsstatsnivå är i allmänhet projektbaserad: våren 2012 erbjöds förbundsstatsfinansiering för profilering av högskolorna och förbättring av kvaliteten på högskoleutbildning-

en. Vissa delstater tillåter högskolorna att ta ut måttliga avgifter.

Då det tyska högskolesystemet har reformerats har man såväl inom universitetssektorn som inom högskolesektorn gått in för att lyfta fram betydelsen av en särskild strategi för varje enskild högskola som grund för arbetsfördelnings- och samarbetsfrågor vid profileringen av högskolorna i differentieringsförfarandena i de olika delstaterna. Fastän forskningen vid yrkeshögskolorna har begränsats genom bestämmelser betonas utvecklingen av forskningsmiljöerna vid yrkeshögskolor som bedriver högklassig forskning som ett led i differentieringsprocessen.

Förbundsstaten, delstaterna och enskilda finansiärer erbjuder program och andra finansieringsinstrument för profileringen av högskolorna och utvecklingen av strukturerna. I Tyskland har man övergått från att betona den samhälleliga betydelsen av forskningen vid högskolorna till att lyfta fram högskoleutbildningens betydelse och både på förbundsstats- och delstatsnivå och i finansieringsorganisationerna beaktas i instrumenten för finansiering av den strukturella utvecklingen särskilt utvecklingen av utbildningen.

Förändringsmotorerna när det gäller högskolesystemen i delstaterna varierar. Till exempel ungdomsåldersklasserna uppvisar i vissa delstater en växande och i andra en minskande trend. I Nordrhein-Westfalen i nordvästra Tyskland stärks yrkeshögskolornas ställning i högskolesystemet för att därigenom stärka dels utvecklingen inom ungdomsåldersklasserna, dels delstatens profil. Delstaten siktar mot en höjd utbildnings- och kompetensnivå som omfattar alla potentiella studerande. Yrkeshögskolornas ekonomiska ställning förbättras, deras förutsättningar för framgångsrik forskning främjas och samarbetet med universiteten inom forskning och påbyggnadsutbildning intensifieras. Dessutom bör yrkeshögskolorna bredda sina undervisningsområden och lyfta fram betydelsen av personalens mellangrupper som föreningslänk mellan forskningen och undervisningen. Reformen syftar också till att underlätta kvinnornas karriärutveckling.

Förenta staterna

Graden av högskolornas självständighet avgörs på basis av nivån på bestämmelserna om dem. En offentlig högskola kan vara nästan en hurudan organisation som helst, allt från ett statligt ämbetsverk till olika slag av företag. Allra självständigast är de högskolor som anges i delstaternas grundlag. Dessa högskolor är i huvudsak belägna i de västra delstaterna (såsom University of California med tio campus) och delstaterna i Mellanvästern (såsom University of Michigan med verksamhet i tre städer). Ställningen för en högskola som är befullmäktigad i delstatens grundlag kan inte ändras genom beslut av delstatens förvaltning, utan högskolans ställning kan påverkas endast genom att delstatens grundlag ändras. De flesta högskolor är fastställda i andra lagar än grundlagen och delstaten har därför större möjligheter att styra dem. Ur styrningssynpunkt är det enklast om högskolan är ett statligt ämbetsverk. Dess autonoma ställning är då inte annorlunda än andra statliga ämbetsverks.

Verksamheten vid de offentliga högskolorna administreras och styrs på olika sätt i de olika delstaterna. Kalifornien fastställer verksamheterna och målen för alla sina offentliga högskolor på ett rätt enhetligt sätt. Två universitetssystem som styrs som en helhet framträder särskilt i den brokiga mångfalden av högskolor i Kalifornien. De tio universiteten i systemet University of California är alla betydande forsknings- och utbildningsuniversitet åtminstone på något område, medan California State University-systemets 23 campus fokuserar, som en yrkeshögskola, på mera praktiskt inriktad utbildning på kandidat- och magisternivå. Högskolorna kompletteras av ett nätverk av läroanstalter på mellannivå (community college) som fokuserar på lokal undervisning och vuxenundervisning. Styrningen av dem är friare än vad som gäller UC- och CSU-systemen. I Wisconsin motsvarar arbetsfördelningen mellan campus inom University of Wisconsin-systemet rätt exakt uppdelningen universitetyrkeshögskola. The University of Wisconsin at Madison är ett universitet av världsklass. Bland de 25 andra universiteten inom dess campus är det bara ett som i likhet med UW

Madison utfärdar doktorsexamen. Utbildning på kandidat- och magisternivå ges på 11 campus och 13 campus erbjuder mer begränsad högskoleutbildning med sikte på kandidatexamen. Alla 26 campus deltar tillsammans med övriga utbildningsorganisationer i en påbyggnadsutbildning som ges i hela delstaten Wisconsin. Trots att styrelsen för UW-systemet styr hela systemet arbetar Madisons campus autonomt och dess rektor har makt att förbigå hela styrelsen.

UW-systemets årsbudget för 2010—2011 var ca 5,59 miljarder dollar av vilket delstaten betalade ca 1,18 miljarder och förbundsstaten ca 16 miljoner dollar. Donationer, stipendier och avtal stod för ca 2,17 miljarder dollar. De studerandes årsavgifter täckte ca 1,1 miljarder dollar. Företag, sjukhussamarbete och försäljningsinkomster gav UW 1 miljard dollar. Inflationskorrigerat har nivån på finansieringen från delstaten sjunkit på tio år, medan nivån på intäkterna från studerandeavgifterna och andra inkomster klart har höjts. Också studerandeavgifterna har höjts. I praktiken har delstatens årliga understöd rört sig runt ca 1 miljard dollar och UW:s budget har vuxit varje år. Till baskomponenterna i finansieringen från delstaten hör finansiering på basis av antalet studerande.

Av budgeten på 5,59 miljarder dollar gick 3,38 miljarder till UW Madison och UW Milwaukee, som både utfärdar doktorsexamina, och 1,74 miljarder dollar till de 11 campus som ger utbildning på kandidat- och magisternivå.

2.3 Bedömning av nuläget

Tillstånd för yrkeshögskola och yrkeshögskolornas utbildningsprogram

Yrkeshögskoleverksamhetens kvalitet, effektivitet och genomslagskraft granskades i en utredning som undervisnings- och kulturministeriet lät göra 2010. Enligt utredarna förekommer ineffektivitet i yrkeshögskolesystemet som helhet. Skillnaderna mellan yrkeshögskolorna är stora. De viktigaste problemen är enligt utredarna det nuvarande yrkeshögskolenätets utspriddhet, obalansen mellan utbildningsutbudet och utbildningsefterfrågan både regionalt och inom utbild-

ningsområdena samt de långa utbildningstiderna och höga avbrottsiffrorna. Utredarna ansåg att yrkeshögskolesektorn bör reformeras så att reformerna stöder yrkeshögskolornas basuppgifter, dvs. arbetslivsbaserad utbildning och tillämpad forskning som stöder den regionala utvecklingen. Styrningen och finansieringen av yrkeshögskolesystemet bör stödja en höjning av kvaliteten på utbildningen och forsknings- och utvecklingsverksamheten i högre grad än vad som nu är fallet.

De gällande tillstånden för yrkeshögskolor utgör en helhet som har uppstått i takt med att yrkeshögskolesystemet har utvecklats. Vissa ändringar har gjorts i enskilda fall i de olika yrkeshögskolorna t.ex. då yrkeshögskolor har gått samman. Någon övergripande utvärdering och uppdatering av tillstånden för att få dem att motsvara de krav som dagens samhälle och arbetsliv ställer och de ändringar som skett i högskolornas verksamhetsmiljö har dock inte gjorts.

Regleringen av yrkeshögskoleutbildningen är mycket detaljerad. Uppläggningsen av utbildning som leder till en examen ska enligt lag ske inom ramen för ett utbildningsprogram och undervisnings- och kulturministeriet beslutar om yrkeshögskolornas utbildningsprogram.

Metoden att ordna en examensinriktad utbildning enligt utbildningsprogram utgår från antagandet att man så exakt vet vilka arbetsuppgifterna i framtiden kommer att vara att studievägarna fram till dem kan planeras i form av hela utbildningsprogram. De som studerar i programmen har ofta begränsade möjligheter till individuella kompetenskombinationer genom egna studieval.

Målet för undervisnings- och kulturministeriets beslut om yrkeshögskolornas utbildningsprogram har varit en riksomfattande utbildningsprogramstruktur som bygger upp yrkeshögskolornas utbildningsutbud så att det bildar en överskådlig helhet. Nya utbildningsprogram har inrättats för att svara mot arbetslivets föränderliga och regionernas olika krav. Detta har lett till ett snabbt ökande brokigt utbud av utbildningsprogram med olika namn.

Då yrkeshögskolornas examensinriktade utbildning organiseras enligt undervisnings- och kulturministeriets beslut om utbildnings-

program främjar den inte högskolornas förmåga att smidigt svara mot förändringar i arbetslivet och samhället. Yrkeshögskolorna är experter på utbildning, forsknings- och utvecklingsverksamhet och arbetslivsutveckling. De besitter den bästa sakkunskapen inom sitt verksamhetsområde på frågor som gäller utbildningens innehåll och därmed sammanhängande pedagogiska frågor. Yrkeshögskolornas autonoma roll vid planeringen och genomförandet av utbildningen bör följaktligen stärkas.

I rekommendationerna som Rådet för yrkeshögskolornas rektorer ARENE rf utfärdade om projektet om utbildningsprogram (2009—2010) konstaterades det att strukturerna för den examensinriktade utbildningen måste göras smidiga och arbetslivsorienterade och öka de studerandes valmöjligheter. Detta kan förutsätta att strukturen med utbildningsprogram frångås, utbildningsområdena utvärderas på nytt och en övergång sker till andra slags examina, t.ex. examina uppbyggda av kärnkunskap och kompletterande studier, och mera omfattande, också ur studentantagningssynpunkt meningsfulla examenshelheter. Utvecklingsarbetet måste göras i form av ett brett samarbete med intressegrupper. Detta är viktigt även för högskolornas forsknings- och utvecklingsverksamhet. Den nya strukturen ska skapa smidigare möjligheter för en pedagogik som stöder en arbetslivsorienterad och arbetslivsbaserad forsknings- och utvecklingsverksamhet.

Rådet för utvärdering av högskolorna gjorde på uppdrag av undervisnings- och kulturministeriet en internationell utvärdering av yrkeshögskolornas FoU-verksamhet (RUH-publikation 7:2012). Utvärderingsgruppen, ledd av professor Peter Maassen, konstaterade att FoU-verksamheten har utvecklats genom dem som utför forsknings- och utvecklingsarbete, utan någon övergripande planering, vilket är en bidragande orsak till FoU-verksamhetens nationella splittring och de regionala särdragen. Yrkeshögskolorna bör enligt utvärderingen i sin strategi ta hänsyn även till FoU-arbetet och intensifiera kontakterna mellan utbildningen och FoU-arbetet. Undervisnings- och kulturministeriet kan enligt utvärderingen kraftigare betona FoU-arbetet i sin styrning och finansiering av hög-

skolorna. Utvärderingsgruppen ansåg att ministerierna bör se till att skapa ett gemensamt intresse för att utveckla yrkeshögskolornas ställning i det nationella forskningssystemet.

Behovet av en klarare uppdelning av yrkeshögskolornas utbildnings- och studieområden har blivit tydligt. Behovet har ansetts uppkomma till följd av förändringar på arbetsmarknaden, ökat internationellt samarbete, konkurrensen mellan utbildningsanordnarna, ändrade interna strukturer inom högskolorna och behov att förbättra studerande- och antagningsinformationen. Behovet har visat sig vara delvis detsamma inom båda högskolesektorerna. Behovet har märkts framför allt på teknik- och kommunikationsområdet, det naturvetenskapliga området samt på de samhällsvetenskapliga, företagsekonomiska och administrativa områdena. Vid utvecklingen av strukturerna för och benämningarna inom den examensinriktade utbildningen är det viktigt att också beakta högskolornas internationella samarbete.

Rådet för utvärdering av högskolorna gjorde 2010 en utvärdering av lärarutbildningen. I den ingick även en utvärdering av kontakterna mellan lärarhögskolorna och yrkeshögskolorna. I utvärderingen rekommenderade rådet bl.a. att yrkeshögskolans undervisningsutbud skulle utnyttjas i lärarutbildningen och undervisningspraktiken och att samarbetet mellan yrkeshögskolans och lärarhögskolans studerande och lärare skulle utökas i syfte att nå en större ekonomisk och operativ synergi.

Att samla yrkeshögskolans verksamhet till en enda helhet skulle stödja både yrkeshögskolornas och den yrkespedagogiska lärarutbildningens utveckling.

Finansieringen av yrkeshögskolorna

Kännetecknande för ett bra finansieringsystem anses vara att det är tydligt och innehåller incitament till resultatrik verksamhet och effektivitet. Den nuvarande kostnadsbaserade finansieringen av yrkeshögskolorna medför incitamentproblem eftersom den knappast alls belönar effektivitet eller uppnådda mål. Inte heller kvalitet och genomslagskraft, som hör till de viktigaste högskolepolitiska målen, syns i detta nu i finansie-

ringen av yrkeshögskolorna. Den nuvarande finansieringsmodellen uppmuntrar inte heller yrkeshögskolorna att profilera sig genom forsknings- och utvecklingsarbete som främjar regionen, eftersom basfinansieringen saknar ett element för denna verksamhet.

Resultatets andel i statsandelsfinansieringen av yrkeshögskolorna är mycket liten. Statsandelsfinansieringen bestäms till ca 70 procent av det kalkylerade antalet studerande och till 30 procent av avlagda examina. Ur styrningssynpunkt är statsbidragen till projekt- och resultatfinansieringen små och deras styrningseffekt är enligt gjorda utredningar ringa. I det nuvarande systemet är det t.ex. svårt att anpassa utbildningsutbudet till arbetskraftsbehovet.

3 Målsättning och de viktigaste förslagen

3.1 Målsättning

En reform av lagstiftningen om yrkeshögskolor är en central del av den pågående högskolereformen. Syftet med reformen är att höja kvaliteten på såväl undervisningen och forsknings- och utvecklingsverksamheten som på den därmed sammanhängande regionalutvecklingen samt att förbättra yrkeshögskolornas möjligheter till internationalisering, säkra nivån på yrkeshögskolornas service för studerande och andra och se till verksamhetens resultat. För att nå dessa mål ska enligt planerna tillstånden till huvudmännen för yrkeshögskolorna ses över, ministeriets beslut om utbildningsprogram frångås och grunderna för fastställande av yrkeshögskolornas finansiering revideras.

Genom att tillstånden för yrkeshögskola ses över verkställs den sammanslagning av högskolornas nuvarande nätverk av verksamhetsställen till sådana tillräckligt stora, högklassiga och innovativa kunskapsmiljöer som regeringsprogrammet förespråkar. Alla enheter ska ha förutsättningar att erbjuda de studerande kvalitativt jämlika utbildnings- och studerandetjänster samt att bedriva en forsknings- och utvecklingsverksamhet till förmån för ett högklassigt arbetsliv, små och medelstora företag och regioner. För att des-

sa mål ska nås krävs av yrkeshögskolorna, utöver tillräckliga ekonomiska resurser, större strategisk kompetens, profilering, val av insatsområde, ledarskap och prioriterings- och beslutsförmåga. Regeringens kulturpolitiska ministerarbetsgrupp fastställde principerna för tillståndsreformen i februari 2012.

Syftet med att frånga besluten om yrkeshögskolornas utbildningsprogram är att ge yrkeshögskolorna smidigare förutsättningar att beakta arbetslivets behov i sitt utbildningsutbud. Till detta bidrar tätare kontakter till yrkeshögskolans verksamhetsmiljö och framför allt till arbetslivet. Enligt utvecklingsplanen för utbildning och forskning bör även fler representanter för arbets- och näringslivet intas i yrkeshögskolornas viktigaste förvaltningsorgan.

Syftet med en revidering av yrkeshögskolornas finansieringsmodell är att yrkeshögskolornas hela lagstadgade verksamhet ska beaktas i finansieringsgrunderna och finansieringskriterierna med tonvikten lagd på kvalitet, genomslagskraft och effektivitet.

3.2 Alternativ

Ett alternativ till det egentliga tillståndsförfarandet är att yrkeshögskolorna och deras huvudmän på samma sätt som universiteten *anges i en lag eller en förordning som utfärdas med stöd av den*. Denna modell har fått rätt brett stöd i utlåtandena om den promemoria om riktlinjerna för revideringen av yrkeshögskoleväsendet (Ammattikorkeakoululaitoksen uudistamisen suuntaviivat) som skrevs efter regeringsprogrammet. Stödet för att skriva in yrkeshögskolorna i lagstiftningen har främst grundat sig på att de två högskolesektorerna bör behandlas jämlikt. Skillnaden mellan yrkeshögskole- och universitetssektorn ligger emellertid däri att yrkeshögskolorna kan upprätthållas av en kommun, en samkommun eller en sammanslutning, reglerade genom sin egen lagstiftning, medan de offentligrättsliga universitetens existens är direkt baserad på universitetslagen. Justitieministeriet har ansett att den skissade modellen där inget egentligt förvaltningsbeslut fattas om beviljandet av tillstånd är konstgjord. I synnerhet har avsaknaden av besvärsmått i modellen ansetts problematisk.

Vid revideringen av tillstånd som beviljas på grundval av förvaltningsbeslut har ett alternativ där de nuvarande tillstånden ändras med stöd av gällande lag övervägts. Gällande lagstiftning tillåter att tillstånd helt eller delvis återkallas framför allt på grund av väsentliga förändringar i utbildningsbehovet. För en övergripande översyn av tillstånden har det dock ansetts bättre att alla gällande tillstånd dras in med stöd av ikraftträdandebestämelsen i den nya lagen. Vid beviljandet av nya tillstånd kan då också kvaliteten, genomslagskraften och effektiviteten lyftas fram i enlighet med lagförslaget.

Vad gäller regleringen av utbildningsansvaret anses den nuvarande modellen med utbildningsprogram baserade på ministeriets beslut inte längre vara ett ändamålsenligt alternativ. Eftersom tillstånden också framöver beviljas i form av förvaltningsbeslut bör utbildningsansvaret också fastställas i tillstånden och inte i lagstiftningen. I stället för att utbildningsansvaret fastställs via examina och examensbenämningar kan i tillstånden t.ex. anges bara de utbildningsområden inom vilka respektive yrkesskola utfärdar examina. Då utbildningen inriktas efter samhällets och arbetslivets behov krävs dock en närmare bestämning än utbildningsområdet för många centrala samhällsfunktioner, t.ex. social- och hälsovården och teknik- och kommunikationsområdet.

I utredarnas rapport om revidering av yrkeshögskolornas ekonomiska och administrativa ställning (undervisnings- och kulturministeriets publikationer 2010:23) har tre olika alternativ sätt att genomföra reformen skissats upp. Enligt det första alternativet överförs yrkeshögskolornas basfinansiering helt till staten och bestämmelser om finansieringen tas in i yrkeshögskolelagen. Den kostnadsbaserade finansieringen frångås och basfinansieringen grundas på resultat. Yrkeshögskolorna och deras huvudmän blir en och samma juridiska person och deras juridiska form blir aktiebolag. Det andra alternativet är en modell där finansieringen överförs till staten på samma sätt som i det första alternativet. Däremot förblir det nuvarande drifts- och förvaltningssystemet i huvudsak oförändrat. Också det tredje alternativet bibehåller drifts- och förvaltningssystemet. Dessut-

om kvarstår kommunernas och statens finansieringsansvar men proportionerna ändras genom att kommunernas finansieringsandel minskas. Också i denna modell frångås den kostnadsbaserade finansieringen och basfinansieringen grundas på resultat. Enligt utredarna är det första alternativet det bästa. Också regeringsprogrammet utgår från detta alternativ.

3.3 De viktigaste förslagen

I enlighet med regeringsprogrammet reformeras lagstiftningen om yrkeshögskolornas finansiering och förvaltning. Yrkeshögskolereformen genomförs stegvis i enlighet med statsrådets utvecklingsplan för utbildning och forskning. I det första steget av den föreslagna reformen påskyndas yrkeshögskolornas strukturella reform och förbättringen av verksamhetens kvalitet och genomslagskraft.

Enligt förslaget ska grunderna för att bevilja tillstånd för yrkeshögskola revideras och giltigheten för nu gällande tillstånd upphöra vid lagens ikraftträdande. Då nya tillstånd beviljas betonas dels utbildningsbehovet, dels aspekter gällande verksamhetens kvalitet, genomslagskraft och effektivitet.

Undervisnings- och kulturministeriets beslut om utbildningsprogram ska enligt förslaget frångås. I tillstånden ska framöver anges vilka examina och examensbenämningar respektive yrkeshögskola utfärdar. I tillstånden ska statsrådet dessutom kunna bevilja rätt att ordna yrkespedagogisk lärarutbildning. Lagen om yrkespedagogisk lärarutbildning föreslås bli upphävd och dess bestämmelser om behörighet och studierätt föreslås bli överförda till yrkeshögskolelagen. Bestämmelsen om skyldigheten att ordna lärarutbildning på svenska föreslås bli överförd till universitetslagen.

Grunderna för fastställande av den basfinansiering som beviljas yrkeshögskolans huvudman föreslås bli reviderade. I finansieringskriterierna beaktas yrkeshögskolornas hela lagstadgade verksamhet med tonvikten lagd på kvaliteten, genomslagskraften och effektiviteten. Finansieringen ska enligt förslaget bestämmas särskilt för var och en högskola huvudsakligen på grundval av avlagda

examina och studieprocessens kvalitet, effektivitet och sysselsättande effekt samt på högskolans forsknings- och utvecklingsverksamhet.

I yrkeshögskolereformens andra steg är avsikten att helt överföra ansvaret för yrkeshögskolornas basfinansiering till staten och göra yrkeshögskolorna till självständiga juridiska personer. Det andra steget genomförs enligt tidsplanen för den övergripande reformen av statsandelssystemet.

4 Propositionens konsekvenser

4.1 Ekonomiska konsekvenser

De föreslagna ändringarna i finansieringsmodellen påverkar inte den totala finansieringen av yrkeshögskolorna. Modellen medför därför inga ändringar i statens ekonomi eller i förhållandet kommunen–staten.

Tillståndsreformen ser till yrkeshögskolornas ekonomiska verksamhetsförutsättningar på lång sikt. Avsikten är att förbättra förutsättningarna genom strukturella reformer och omprövning av utbildningsansvaret.

Samtidigt som yrkeshögskolereformen genomförs vidtar regeringen statsfinansiella anpassningsåtgärder. För yrkeshögskolornas del innebär det att utbildningsutbudet minskas och priserna per enhet sänks samt att indexhöjningarna slopas 2013. Detta väntas påverka yrkeshögskolornas planer då de ansöker om tillstånd. Sparkraven förutsätter omstruktureringar och effektivare verksamhet i yrkeshögskolorna.

Den föreslagna finansieringsmodellen påverkar fördelningen av finansieringen mellan yrkeshögskolorna. Modellen utgår från resultat och det totala finansieringsbeloppet beror därför på hur väl yrkesskolan har uppfyllt vart och ett av finansieringskriterierna. Alla yrkeshögskolors verksamhetsförutsättningar tryggas och ändringarna för de enskilda yrkesskolornas del begränsas genom att i lagen införs en övergångsbestämmelse enligt vilken finansieringen kan ändras med högst tre procent om året. Resultatets betydelse för finansieringen ökar härigenom gradvis.

De nya grunderna för fastställande av priset per enhet ändrar storleken på finansieringen

av de enskilda yrkeshögskolorna. Finansieringen bestäms framöver på basis av verksamhetens resultat, effektivitet och genomslagskraft. Finansieringskriterierna är avlagda yrkeshögskoleexamina (46 %), antalet studerande som avlagt 55 studiepoäng under läsåret (24 %), antalet sysselsatta utexaminerade (3 %), studiepoäng för studier inom den öppna yrkeshögskoleutbildningen, fristående studier och den förberedande utbildningen för invandrare (4 %), slutförda studier inom den yrkespedagogiska lärarutbildningen (2 %), studeranderespons (3 %), utbildningens internationalitet (3 %), extern finansiering av forsknings- och utvecklingsverksamheten (8 %), avlagda högre yrkeshögskoleexamina (4 %), publikationer, konstnärlig verksamhet, audiovisuellt material och informations- och kommunikationstekniska program (2 %), personalens internationella rörlighet (1 %).

Enligt förordningen om när vissa beslut som fattas vid statsrådets allmänna sammanträde och hör till undervisningsministeriets förvaltningsområde skall vara avgiftsbelagda och om storleken av avgifterna (994/1995) uppbärs en avgift om 2 835 euro för ett beslut om tillstånd för en yrkeshögskola som fattas vid statsrådets allmänna sammanträde. Enligt 3 mom. i ikraftträdandebestämmelsen i den föreslagna lagen om ändring av yrkeshögskolelagen uppbärs dock ingen avgift för tillstånd vars giltighet börjar när lagen träder i kraft.

4.2 Konsekvenser för myndigheterna

De föreslagna ändringarna i yrkeshögskolelagen stärker yrkeshögskolornas ställning i högskolesystemet och ökar yrkeshögskolornas autonomi i fråga om utbildningsuppgiften. Revideringen av bestämmelserna om utbildningsuppgiften och slopandet av besluten om utbildningsprogram ger yrkeshögskolorna smidigare möjligheter att reagera på arbetslivets behov. Yrkeshögskolesystemets nya finansieringsmodell gör det lättare att genomföra yrkeshögskolornas grundläggande uppgifter. Då forsknings- och utvecklingsverksamheten beaktas i finansieringen kan utbildningen lättare förnyas samtidigt som inläringen av förfarandena inom forsknings-

och utvecklingsverksamheten kan ske som en del av utbildningen. Det ökar även betydelsen av den regionala utvecklingsverksamheten, som utgör en del av yrkeshögskolornas uppgift, och därigenom även yrkeshögskolornas regionala genomslagskraft. Det resultatbaserade finansieringssystemet sporrar yrkeshögskolorna till en resultatrik och effektiv verksamhet.

Beredningen av nya tillståndsansökningar orsakar de nuvarande yrkeshögskolorna och deras huvudmän extra arbete.

Förslagen påverkar inte definitionen av yrkeshögskolornas uppgifter. Undervisnings- och kulturministeriet styr också i fortsättningen yrkeshögskolorna. I ministeriets styrprocess lyfts framför allt fram långsiktigheten i målsättningen för verksamhetsområdet. Ministeriets och yrkeshögskolornas avtals- och responsförfarande fortsätter och innehållet i avtalen görs mera strategiskt.

Enligt 2 mom. i ikraftträdandebestämmelsen i lagen om ändring av yrkeshögskolelagen kan statsrådet på vissa grunder bevilja ett tillfälligt, högst tvåårigt tillstånd. Tillfälliga tillstånd kan beviljas exempelvis huvudmän för yrkeshögskolor som förväntas gå samman och förutsätts ansöka om ett enda tillstånd inom två år. Genom att tillfälliga tillstånd beviljas påskyndas den strukturella utvecklingen av yrkeshögskolesektorn.

4.3 Samhälleliga konsekvenser

Regional genomslagskraft

Till yrkeshögskolornas grundläggande uppgifter hör att stärka utvecklingen och utveckla kompetensen inom den egna regionen. Yrkeshögskolornas genomslagskraft i regionen uppstår från en helhet bestående av utbildning, forsknings- och utvecklingsverksamhet och yrkeshögskolornas regionala uppgift. Yrkeshögskolornas styrka och ett väsentligt element i regionutvecklingsarbetet är dess breda, mångdisciplinära kompetensbas. Genomslagskraften stärks genom en högklassigare verksamhet med bättre resultat. Den högskolevisa profileringen och högskolornas val av insatsområden möjliggör en högre kvalitet och främjar samarbetet både mellan högskolorna och med övriga regiona-

la aktörer. Resultaten syns som en förbättring av regionernas konkurrenskraft.

Reformen förbättrar yrkeshögskolornas förutsättningar att utföra sina grundläggande uppgifter. Genom att utbildningsutbudets struktur och den regionala balansen förbättras skapas tillräckligt med högklassig arbetskraft i landets olika regioner. Då regionutvecklingsprojekten slås ihop till större helheter som förenar olika delområden förbättras den forsknings- och utvecklingsverksamhet som utgår från och utnyttjar regionernas styrkor och skapas förutsättningar för ändringar i det regionala arbets- och näringslivet och en ökad välfärd.

Tillståndsreformen ska i enlighet med regeringens riktlinjer se till att det finns en eller flera högskolor i varje landskap. Eftersom utbildningsansvaret som bestäms i samband med att tillstånden förnyas kan leda till vissa förändringar i det regionala högskoleutbudet ska detta beaktas då tillstånden och utbildningsansvaret fastställs. Då högskolenätet koncentreras är det viktigt att se till överföringen av kompetensen inom regionerna.

Då utbudet av examensinriktad utbildning för unga minskar växer betydelsen av olika smidiga former av vuxenutbildning. Yrkeshögskolorna har en central roll i utvecklingen av arbetslivet. Utbildning sida vid sida med arbetslivet i syfte att uppdatera och förnya kunskaperna utgör en viktig del av yrkeshögskolornas uppgift att utveckla arbetslivet.

Inverkan på högskoleväsendet som helhet

Det finska högskolenätet kommer också i fortsättningen att bestå av universitet och yrkeshögskolor. Vardera sektorn har sina egna uppgifter och profiler och kompletterar varandra. Högskolornas strategiska val och olika verksamhetsmodeller gör deras verksamhet mångsidigare också inom sektorerna och gör det möjligt för dem att svara mot samhällets olika krav och dra nytta av bred kompetens. Syftet med lagförslaget är inte att ändra det inbördes förhållandet mellan universiteten och yrkeshögskolorna.

Samarbetet mellan yrkeshögskolorna och universiteten är viktigt för att regionalt starkare högskolehelheter ska kunna bildas och den regionala genomslagskraften förbättras.

Genom att främja samarbetet och arbetsfördelningen kan resurserna användas effektivt. Då yrkeshögskolorna får en starkare regional ställning kan också det regionala samarbetet mellan yrkeshögskolorna och universiteten utökas. I och med reformen gör yrkeshögskolornas strategiska val för att stärka utbildningen och forsknings- och utvecklingsarbetet det möjligt att intensivifiera yrkeshögskolornas samarbete också med andra samarbetspartner.

Konsekvenser för företag och arbetslivet

Läroanstalternas utbildning och forsknings-, utvecklings- och serviceverksamhet skapar grundläggande förutsättningar för företagsverksamhet. Samarbetet mellan olika aktörer inom innovationssystemet har ökat och yrkeshögskolornas kompetens är efterfrågad i regionerna. Yrkeshögskolorna som befinner sig i gränslandet till det lokala företagslivet har skapat sig en etablerad ställning som utvecklare av framför allt små och medelstora företag. Då yrkeshögskolornas strukturer och därigenom också deras verksamhetsvillkor förbättras och då finansieringen innehåller flera incitament och finansieringsbasen breddas blir möjligheterna att betjäna arbetslivet bättre. Också företagssamhällets villkor förbättras.

Genom att yrkeshögskolornas utbildningsuppgifter bestäms på det sätt som föreslås säkras på ett bättre sätt än för närvarande ett tillräckligt och arbetslivsbaserat utbildningsutbud och därigenom också ett arbetskraftsutbud på alla områden enligt samhällets behov.

Konsekvenser för sökande och studerande

Då ministeriet inte längre fattar beslut om utbildningsprogram innebär det att yrkeshögskolorna framöver självständigt kan besluta om de ordnar sina examensinriktade studier i form av utbildningsprogram eller på något annat sätt. Enligt gällande lagstiftning beslutar ministeriet om yrkeshögskolornas utbildningsprogram och deras inriktningsalternativ och de ingår i den gemensamma ansökan till yrkeshögskola. I fortsättningen kan yrkeshögskolorna självständigt besluta om

ansökningsalternativen och utveckla sin studerandeantagning t.ex. så att studerande inte antas till utbildningsprogram utan till större helheter och den närmare inriktningen väljs först under studierna. Ändringen kan dock också leda till att ansökningsalternativen ökar, vilket kan göra det svårare för sökanden att skapa sig en helhetsbild av yrkeshögskolans utbildningsutbud. För närvarande ser det i alla fall ut som om yrkeshögskolorna skulle minska sina ansökningsalternativ. Undervisnings- och kulturministeriet följer läget och ingriper vid behov med styrning.

De reviderade tillstånden, den ändrade regleringen av utbildningsuppgifterna och sloandet av besluten om utbildningsprogram påverkar inte de nuvarande studerandenas rätt att avlägga examen. Avsikten är att genom en övergångsbestämmelse i yrkeshögskolelagen och bestämmelser i tillstånden trygga rätten för de studerande som har inlett sina studier före lagens ikraftträdande att avlägga sin examen. Enligt den föreslagna övergångsbestämmelsen kan en sådan huvudman för en yrkeshögskola som inte beviljas nytt tillstånd dock beviljas tillfälligt tillstånd för högst två år. I fall där det tar längre tid än två år för en studerande att avlägga examen är det lämpligt att slutföra studierna vid en yrkeshögskola som beviljats ett tills vidare gällande tillstånd enligt 6 § i yrkeshögskolelagen. Detta förfarande främjar studerandens möjligheter att få högklassig undervisning och studerandeservice. Övergångstiden på två år ger även den studerande möjlighet att förbereda sig för de ändringar som byte av högskola medför.

Konsekvenser för personalen

De konsekvenser som yrkeshögskolereformens första steg eventuellt medför för personalen hänger framför allt samman med de ändringar i nätverket av yrkeshögskolor som tillståndsreformen leder till. Reformen kan leda till ett minskat antal tillstånd och en inskränkning av enskilda yrkeshögskolors utbildningsuppgifter och därigenom påverka personalens storlek och struktur.

De inbesparingar som ska genomföras samtidigt med reformen kan bidra till att yrkeshögskolornas personal skärs ner.

Något bolagiseringskrav för kommunala huvudmän införs ännu inte i det nu föreslagna första steget av reformen. Om en nuvarande kommunal huvudman i alla fall beslutar bilda ett bolag i det första steget av reformen och ansöker om tillstånd för en registrerad sammanslutning, utreds konsekvenserna av bolagiseringen för yrkeshögskolans personal i tillståndsansökan.

Yrkeshögskolorna och deras huvudmän har ett fortgående ansvar för att bedriva en god personalpolitik och i övergångsskedet kommer detta ansvar att poängteras ytterligare.

Konsekvenser för jämställdheten mellan könen

Hösten 2011 utgjorde kvinnorna 60 procent av dem som sökte till en examensinriktad utbildning i yrkeshögskolorna. Variationerna mellan de olika utbildningarna är dock stora: av de sökande till teknik- och kommunikationsbranschen var 20 procent kvinnor medan 79 procent av dem som sökte till social-, hälsovårds- och idrottsbranschen var kvinnor. Av de sökande till kulturbranschen var 69 procent kvinnor och av de sökande till turism-, kosthålls- och ekonomibranschen var 73 procent kvinnor.

År 2011 utgjorde kvinnorna 51 procent av de studerande i examensinriktade utbildningar, 60 procent av de studerande i vuxenutbildningar och 63 procent av de studerande för högre yrkeshögskoleexamen.

År 2011 avlades 61 procent av yrkeshögskoleexamina i utbildningar för unga, 72 procent av yrkeshögskoleexamina i vuxenutbildningen och 66 procent av högre yrkeshögskoleexamina av kvinnor. Variationerna mellan branscherna var stora: kvinnorna avlade 18 procent av examina inom teknik- och trafikbranschen, 89 procent av examina inom social- och hälsovårdsbranschen, 68 procent av examina inom kulturbranschen och 83 procent av examina inom turism-, kosthålls- och ekonomibranschen. Inom alla branscher var kvinnornas andel av avlagda examina större än deras andel av studerande inom branschen.

År 2011 utgjorde kvinnorna 59 procent av yrkeshögskolornas undervisningspersonal och 50 procent av forsknings- och utvecklingspersonalen. Inom teknik- och kommunikationsbranschen utgjorde kvinnorna 25 procent av undervisningspersonalen och 21 procent av forsknings- och utvecklingspersonalen. Inom social-, hälsovårds- och idrottsbranschen utgjorde kvinnorna 87 procent av undervisningspersonalen och 74 procent av forsknings- och utvecklingspersonalen. Inom turism-, kosthålls- och ekonomibranschen utgjorde kvinnorna 76 procent av undervisningspersonalen och 69 procent av forsknings- och utvecklingspersonalen. Inom kulturbranschen var könsfördelningen jämnare än i ovanstående branscher: kvinnorna utgjorde 52 procent av undervisningspersonalen och 58 procent av forsknings- och utvecklingspersonalen.

Yrkeshögskolereformen medför inga direkta konsekvenser för jämställdheten. Reformen hör ihop med en mer omfattande reformprocess som gäller utbildningsutbudet och utbildningsstrukturerna och har som mål att inrikta utbildningen så att den bättre svarar mot arbetslivets och regionernas behov.

I de tillstånd som beviljas med stöd av den nya lagstiftningen är det meningen att minska utbildningsutbudet framför allt inom den högskoleexamensinriktade utbildningen inom kulturbranschen, turism- och kosthållsbranschen och teknikbranschen. De två förstnämnda är kvinnodominerade både beträffande studerande och personal. Däremot är det meningen att utbildningsutbudet ska ökas i någon mån i fråga om högskoleexamensinriktad utbildning i social- och hälsovårdsbranschen.

Oberoende av yrkeshögskolereformen förblir yrkeshögskolorna läroanstalter som omfattas av förpliktelse enligt lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män (609/1986). Avsikten är att främja jämställdhet i utbildningen genom ett särskilt åtgärdsprogram som omfattar alla utbildningsstadierna.

5 Beredningen av propositionen

5.1 Beredningsskeden och beredningsmaterial

I en utredning om revidering av yrkeshögskolornas ekonomiska och administrativa ställning (undervisnings- och kulturministeriets publikationer 2010:23) som gjordes på uppdrag av undervisnings- och kulturministeriet och var klar 2010 påpekades yrkeshögskolenätets utspriddhet och splittring samt överutbudet på utbildning. Också internationella och nationella utvärderingar av vårt högskoleväsen och vårt innovationssystem har lyft fram behovet att förbättra utbildningens och forsknings- och innovationsverksamhetens kvalitet, effektivitet och genomslagskraft och stärka båda högskolesektorernas roll i innovationssystemet.

Enligt Jyrki Katainens regeringsprogram (22.6.2011) ska lagstiftningen om yrkeshögskolornas finansiering och administration reformeras, ansvaret för basfinansieringen av yrkeshögskolorna helt överförs till staten, yrkeshögskolorna göras om till självständiga juridiska personer och yrkeshögskolornas tillstånd revideras med tonvikten lagd på verksamhetens kvalitet och genomslagskraft.

Statsrådet godkände i december 2011 utvecklingsplanen för utbildning och forskning 2011—2016. Enligt den reformeras den finansiella och lagstiftningsmässiga styrningen av yrkeshögskolorna från början av 2014 i syfte att påskynda den strukturella reformen av yrkeshögskolorna och höja verksamhetens kvalitet och genomslagskraft. Enligt utvecklingsplanen ska enligt tidsplanen för den övergripande reformen av statsandelssystemet göras en bedömning av hur överföringen av yrkeshögskolornas finansiering från kommunerna till staten och ändringen i yrkeshögskolornas status som juridisk person ska genomföras.

I utvecklingsplanen för utbildning och forskning anges att yrkeshögskolornas tillstånd revideras från början av 2014. Enligt utvecklingsplanen ska tillståndet vara en statsrådsförordning som innehåller bestämmelser om utbildningsansvar och andra villkor för verksamheten. Utbildningsutbudet kan då utformas så att det bättre svarar mot

arbetslivets krav. Efter att utvecklingsplanen hade godkänts ansåg justitieministeriet i ett ställningstagande att tillstånd inte ska beviljas genom en författning, såsom en statsrådsförordning, utan det ska också framöver beviljas genom ett förvaltningsbeslut där också utbildningsansvaret definieras.

Företrädarna för yrkeshögskolorna och intresseorganisationerna har i styrgruppen för beredningen av yrkeshögskolereformen kraftigt ställt sig bakom en övergripande omprövning av tillstånden. Den inbesparing på 51 miljoner i finansieringen av yrkeshögskolorna som ingår både i regeringsprogrammet och rambeslutet för statsfinanserna 2012—2015 och som ska göras före 2015 förutsätter kraftiga, strategiskt rätt riktade åtgärder för den strukturella utvecklingen och effektivisering av verksamheten. När kommunernas andel räknas in uppgår yrkeshögskolesektorns inbesparingar till totalt över 12 procent av yrkeshögskolornas statsandelsfinansiering.

Yrkeshögskolereformen har under beredningen behandlats i riksdagens aftonskola, kulturpolitiska ministerarbetsgruppen och finanspolitiska ministerutskottet.

5.2 Remissyttranden och hur de har beaktats

Sammanlagt 62 utlåtanden avgavs om propositionsutkastet om ändring av yrkeshögskolelagen och finansieringslagen. I utlåtandena ansågs yrkeshögskolereformen i allmänhet nödvändig. I många av dem uttrycktes ändå besvikelse över att yrkeshögskolereformen skulle genomgöras i två steg och oro framför allt över att reformens andra steg eventuellt inte skulle kunna genomföras under denna regeringsperiod. Också den snäva tidtabellen för det första steget sågs som en utmaning.

Kriterierna för att bevilja tillstånd ansågs lämna rum för tolkning och en närmare beskrivning bl.a. av hur tillståndsvillkorets krav på utbildningsbehov uppfylldes önskades i motiveringen. I utlåtandena framhölls att tillståndsprövningen också ska ta hänsyn till forsknings- och utvecklingsarbetet, verksamhetens regionala genomslagskraft och den regionala tillgången till utbildning. Flera av

remissinstanserna ansåg det viktigt att propositionen kompletteras i fråga om processen för utvärdering av tillståndsansökningarna.

Slopandet av regleringen av utbildningsprogram ansågs motiverat och många remissinstanser påpekade att ändringen ökade högskolornas autonomi. Definitionen av utbildningsansvaret ansågs i huvudsak klar och preciseringen på vissa områden av utbildningsansvaret för de olika examina ansågs motiverad. Många remissinstanser ansåg att ändringar i utbildningsansvaret bör kunna genomföras på ett smidigare sätt än genom beslut av statsrådet.

Bestämmelsen om rätten att inom ramen för utbildningsansvaret utfärda högre yrkeshögskoleexamen och motiveringen till den kommenterades flitigt och tydligare texter önskades till denna del. Många remissinstanser framhöll att yrkeshögskolorna ska ha rätt att utfärda högre examina inom ramen för sitt utbildningsansvar. Begränsningen i remissionens motiveringstext till högre yrkeshögskoleexamen enligt nuvarande beslut om utbildningsprogram ansågs inte vara en lyckad lösning. I utlåtandena betonades yrkeshögskoleexaminans arbetslivskontakter och också ministeriets ansvar för att utbudet av dessa examina är tillräckligt omfattande och permanent.

Många yrkeshögskolor ansåg det i synnerhet viktigt att de som beviljats permanent tillstånd skrivs in i lagen. I fråga om beviljandet av eventuella tillfälliga tillstånd betonade utlåtandena de studerandes rättssäkerhet och rätten för dem som påbörjat sina studier att slutföra dem.

Detaljmotiveringen i regeringens proposition har kompletterats i många avseenden utifrån remissrundan.

Största delen av dem som avgav utlåtande om den övergripande finansieringsmodellen stödde en övergång till den nya modellen inom utsatt tid och enligt den föreslagna modellen, medan en del av remissinstanserna ansåg att en 50 procents basfinansieringsandel grundad på det kalkylerade antalet studerande bör ingå i modellen. I många utlåtanden framfördes behov att mäta kvaliteten, men inga konkreta indikatorer föreslogs. En stor del av remissinstanserna ansåg utbildningens och forsknings- och utvecklings-

verksamhetens andelar vara lämpliga. I ett flertal utlåtanden kommenterades särskilt beaktandet av vuxenutbildningen och påbyggnadsutbildningen i finansieringen samt finansieringskriteriet 55 studiepoäng. En del av remissinstanserna ansåg att viktningen av finansieringskriteriet 55 studiepoäng var alltför stor och att den i synnerhet ur vuxenutbildningens synpunkt var problematisk. Många av remissinstanserna ansåg att den egentliga forsknings- och utvecklingsverksamhetens andel bör vara större i finansieringsmodellen och den avgiftsbelagda serviceverksamhetens andel mindre eller överhuvudtaget inte ingå i finansieringskriterierna. Förslaget om utjämning av de ändringar som finansieringsmodellen gav upphov till fick stöd.

Utgående från remissrundan har finansieringsmodellen för yrkeshögskolorna omformats så att vuxenutbildningens andel i den är större än tidigare. Finansieringskriteriernas vikt, som anges i förordningsutkastet i bilagan till propositionen, har ändrats så att bl.a. den fristående högskoleundervisningen ges större vikt. Dessutom har de studiepoäng som avlagts inom den förberedande utbildningen för invandrare intagits bland finansieringskriterierna. Den avgiftsbelagda serviceverksamheten har strukits ur kriterierna. I stället har det externa tillämpade forsknings- och utvecklingsarbetet getts större vikt.

Merparten av remissinstanserna ställde sig bakom upphävandet av lagen om yrkespedagogisk lärarutbildning. En del av remissinstanserna ansåg dock att överföringen av bestämmelserna om yrkespedagogisk lärarutbildning till yrkeshögskolelagen kunde ske i samband med att staten gjordes ansvarig för totalfinansieringen av yrkeshögskolorna. Åbo Akademi stödde den föreslagna ändringen av 76 § i universitetslagen. Rådet för yrkeshögskolornas rektorer Arene rf föreslog att bestämmelsen skulle preciseras så att yrkeshögskolorna deltar i utbildningsansvaret.

Bedömningen av yrkeshögskolereformens konsekvenser ansågs i många avseenden otillräcklig. Utgående från remissrundan har regeringspropositionens motivering kompletterats också i fråga om konsekvensbedömningen.

6 Samband med andra propositioner

Vid riksdagen behandlas för närvarande en regeringsproposition som gäller en reform av antagningen av studerande till högskolor och ansökningsförfarandet (RP 44/2012 rd), där det bland annat föreslås att 20 § i yrkeshögskolelagen ska ändras. I denna proposition föreslås det att till samma paragraf fogas ett nytt 4 mom.

Avsikten är att stödja yrkeshögskolornas reformprocess genom ändringar i lagstiftningen så att de ekonomiska verksamhetsförutsättningarna för enskilda yrkeshögskolor inte försämras genom beskattningsåtgärder.

Meningen är att ersätta huvudmännen för privata yrkeshögskolor och yrkeshögskoleaktiebolag som efter det andra steget i reformen fungerar som självständiga juridiska personer för mervärdesskatter som de betalt för investeringar under 2014—2016 så att ersättningen motsvarar varje privat yrkeshögskolas mervärdesskatteandel av investeringskostnaderna. Samtidigt är det meningen att enligt tidsplanen för avskrivningar slopa ersättningarna för de privata yrkeshögskolornas mervärdesskatter för investeringar under 2014—2016. Kompensationsarrangemanget gäller alla privata yrkeshögskolor. Inga andra ändringar i statsandelssystemet än de som gäller momsutgifter för investeringar ska göras i nuvarande höjningspraxis, som utgår från genomsnittliga priser. Den föreslagna kompensationsmodellen gäller enbart kommande mervärdesskatt. Kompensationsbestämmelserna kommer att formuleras så att de inte leder till dubbel förmån. En regeringsproposition om denna ändring avses bli

lämnad till riksdagen under 2014. Då yrkeshögskolorna i reformens andra steg helt börjar omfattas av statlig finansiering och faller utanför statsandelssystemet kommer sättet på vilket kompenseringen av mervärdesskatterna för investeringar genomförs att tas till förnyad prövning i samband med att finansieringen av yrkeshögskolorna fastställs.

Finansministeriet har i takt med det första steget i reformen berett en proposition (RP 125/2012 rd) genom vilken giltigheten för paragraf 43 c om den temporära skattefriheten vid vissa strukturarrangemang inom utbildningen i lagen om överlåtelseskatt (931/1996) förlängs till slutet av 2016 för yrkeshögskolornas del. Härigenom kommer yrkeshögskolereformens arrangemang där den nuvarande huvudmannen för en yrkeshögskola överlåter tillgångarna i sin besittning till den nya yrkeshögskolan inte heller framöver att förorsaka några påföljder i form av överlåtelseskatt.

Enligt det finanspolitiska ministerutskottets riktlinjer utsträcks 21 a § i inkomstskattelagen till att omfatta yrkeshögskoleaktiebolag som efter det andra steget i reformen är självständiga juridiska personer och som statsrådet har beviljat tillstånd för yrkeshögskola. Lagstiftningen om yrkeshögskolor garanterar å sin sida att yrkeshögskoleaktiebolagen enligt det andra steget i reformen i sin verksamhet motsvarar allmännyttiga samslutningar.

I det andra steget i reformen fastställs också den momsmässiga behandlingen av yrkeshögskolornas lokaler och ställs som mål att främja samarbetet mellan universitets- och yrkeshögskolesektorerna och effektivisera resursanvändningen.

DETALJMOTIVERING

1 Lagförslag**1.1 Yrkeshögskolelagen**

4 §. Yrkeshögskolornas uppgifter. Det föreslås att paragrafens 3 mom. upphävs, eftersom också lagen om yrkespedagogisk lärarutbildning ska upphävas. De bestämmelser om behörighet och studierätt som ingår i nämnda lag ska överföras till yrkeshögskolelagen.

6 §. Tillstånd för yrkeshögskola. Enligt 1 mom. kan statsrådet liksom nu bevilja en kommun, samkommun eller registrerad finsk sammanslutning eller stiftelse tillstånd för yrkeshögskola. Samma huvudman kan även ha tillstånd för flera yrkeshögskolor.

Propositionen gäller det första steget av yrkeshögskolereformen. I det andra steget, som genomförs enligt tidtabellen för statsandelsreformen är det meningen att frångå huvudmannasystemet och göra yrkeshögskolorna till självständiga juridiska personer. Efter det andra steget kan endast en registrerad sammanslutning vara en yrkeshögskola. Det vore därför ändamålsenligt att huvudsakligen söka tillstånd för registrerade sammanslutningar redan i det första steget av reformen.

Avsikten är att granska ansökningarna om tillstånd ur ett helhetsperspektiv och då se till kvalitativa faktorer, efterfrågan på utbildning och riksomfattande prognoser rörande utbildningsbehovet. Huvudmannen ska även ha tillräckliga ekonomiska och operativa förutsättningar för att fullgöra yrkeshögskolornas lagstadgade uppgifter på ett ändamålsenligt sätt med beaktande av verksamhetens kvalitet, genomslagskraft och effektivitet.

I enlighet med statsrådets tidigare riktlinjer finns det en eller flera högskolor i varje landskap. Yrkeshögskolans verksamhet ska svara mot det regionala och riksomfattande utbildningsbehovet. Vid bedömningen av det beaktas de branschvisa riktlinjerna i de nationella prognoserna för utbildningsbehovet och tillgången till högskoleutbildning inom storområdena. Då utbildningsbehovet bedöms och utbildningsuppgiften enligt 7 § fastställs tas hänsyn till skillnaderna mellan de olika regionerna och därmed sammanhängande änd-

ringar i exempelvis näringsstrukturen. I frågan om den regionala tillgången ingår också tryggheten av den svenskspråkiga befolkningens utbildningsbehov. Tillståndsreformen tryggar utbudet av utbildning på svenska.

Den som beviljas tillstånd ska ha långsiktiga ekonomiska och operativa förutsättningar för att fullgöra uppgifterna i 4 § i yrkeshögskolelagen, dvs. att ordna och bedriva högskoleundervisning, tillämpat forsknings- och utvecklingsarbete och konstnärlig verksamhet, på ett ändamålsenligt sätt och på internationellt hög nivå, högklassigt och resultatrikt. Yrkeshögskolan ska även vara tillräckligt stor i förhållande till utbildningsbehovet och utbildningen ska ordnas i för undervisningen ändamålsenliga grupper så att en adekvat resursbas kan garanteras både för undervisningen och för forsknings- och utvecklingsverksamheten. Att ställa upp kvantitativa kriterier har inte ansetts motiverat. Beviljandet av tillstånd grundar sig på prövning av ändamålsenligheten.

I tillståndsprovningens utvärdering av kvaliteten på yrkeshögskolornas verksamhet är det meningen att resultaten av såväl Högskolornas utvärderingsråds olika temautvärderingar och auditeringsprocesser som statistiska uppgifter om studieprocessernas smidighet ska utnyttjas.

Behandlingen och utvärderingen av tillståndsansökningarna sker som ett tjänstearbete på undervisnings- och kulturministeriet. Statsrådet fattar beslut om tillstånden utifrån undervisnings- och kulturministeriets framställning. Statsrådets tillståndsprovning grundar sig på en övergripande prövning som omfattar alla ovannämnda omständigheter.

I tillståndsansökan ska ingå tillräckliga uppgifter om den sökande och om grunderna på vilka uppgifterna i 4 § yrkeshögskolelagen söks. Genom förordning av statsrådet utfärdas närmare bestämmelser om hur tillstånd ska sökas och om bilagorna till ansökan. Ansökan om tillstånd ska bl.a. ange vilka examina yrkeshögskolan har för avsikt att utfärda, examensbenämningarna och på vilka språk undervisningen kommer att ske. Dessutom ska ansökan redogöra för förutsättning-

arna att ordna forsknings- och utvecklingsarbete. I anslutning till detta ska tillståndsansökan fogas en bedömning av yrkeshögskolans operativa förutsättningar med beaktande av det regionala arbets- och näringslivet samt övriga utbildnings- och forskningsaktörer. För att ge en helhetsbild ska ansökan vidare ange på vilka orter verksamheten avses bedrivas, trots att etableringsorten inte längre fastställs i tillstånden, såsom nu är fallet. Uppgifterna i ansökan ska visa hur huvudmannen ämnar se till att hans eller hennes verksamhet håller tillräckligt hög klass och att de studerande behandlas jämlikt i fråga om ordnandet av och tillgången till studier och servicen för de studerande. Utredningen av studerandeservicen ska även ta upp idrotts- och välfärdstjänster för de studerande. Målsättningen är att se till att yrkeshögskolorna värnar om möjligheterna till motion och idrott för studerande på det sätt som förutsätts i regeringsprogrammet. I ansökan ska vidare yrkeshögskolans förfaranden och processer för att säkra kvaliteten beskrivas.

Som underlag för sina beslut ska statsrådet dessutom ha tillgång till bl.a. utredningar om huvudmännen och deras inbördes förhållande, huvudmannens förvaltning och interna kontroll samt sökandens bokslutshandlingar för föregående räkenskapsperiod eller någon motsvarande utredning om yrkeshögskoleverksamheten. Dessutom ska sökanden lägga fram en utredning om sin soliditet och likviditet och säkrandet av dem då verksamheten inleds och under de fem följande åren.

Utöver de nu föreslagna tillståndskriterierna är det tänkt att i andra steget av reformen fastställa som villkor för tillståndet att den som beviljas tillstånd i sin bolagsordning och sina aktieägaravtal inte har några förbindelser eller förpliktelser som hindrar yrkeshögskolan att göra nödvändiga strategiska och strukturella ändringar, t.ex. genom att binda strukturer, finansiering, utbildning och/eller beslutsfattande till orter eller verksamhetsenheter. Efter det andra steget i reformen är inte heller sådana strukturer möjliga som gör att beslut om verksamheten på vissa orter och t.ex. beslut om nedläggning av en utbildning inte kan fattas utan att alla aktieägare eller alla medlemmar i ett organ eller majoriteten av dem godkänner dem. Yrkeshögskolornas

huvudmän bör därför beakta andra stegets ovan angivna tillståndsvillkor redan i beredningen inför reformens första steg för att därigenom kunna minimera behovet av ändringar i bolagsordningarna och aktieägaravtalen i det andra steget. Också antalet företrädare för arbets- och näringslivet bör i mån av möjlighet utökas i huvudmannens förvaltningsorgan redan i det första steget.

I 2 mom. i ikraftträdandebestämmelsen i denna lag föreslås att giltigheten av tidigare beviljade tillstånd ska upphöra och att statsrådet ska kunna bevilja tillfälligt tillstånd för en sådan nuvarande huvudman för en yrkeshögskola som inte beviljas tills vidare giltigt tillstånd enligt den nu föreslagna lagen. Tillstånd kan beviljas för högst två år om det är nödvändigt för att trygga ställningen för dem som inlett sina studier innan lagen trädde i kraft, för att omorganisera yrkeshögskoleverksamheten eller av något annat motsvarande särskilt skäl. Tillfälliga tillstånd kan sålunda beviljas t.ex. flera huvudmän för yrkeshögskolor som förväntas gå samman och förutsätts ansöka om ett enda tillstånd inom två år.

Paragrafens 2 mom. förblir oförändrat. Enligt bestämmelsen har den som har fått tillstånd för yrkeshögskola rätt att vara huvudman för en yrkeshögskola som ger yrkeshögskoleundervisning i enlighet med vad som bestäms om yrkeshögskolans utbildningsuppgift i tillståndet. I tillståndet kan yrkeshögskolan också åläggas utvecklingsförpliktelser och andra förpliktelser som gäller dess uppgifter. Med stöd av bestämmelsen kan yrkeshögskolan bl.a. åläggas att anta studerande från en yrkeshögskola som beviljats tillfälligt tillstånd när tillståndets giltighet upphör.

Yrkeshögskolan och dess huvudman ska uppfylla villkoren för tillståndet också efter att tillståndet har beviljats. Om yrkeshögskolan eller dess huvudmans verksamhet inte uppfyller de villkor som ställdes då tillståndet beviljades kan tillståndet återkallas med stöd av 3 mom. Också väsentliga förändringar i utbildningsbehovet eller andra orsaker som har samband med driften av yrkeshögskolan kan utgöra grund för ändring eller återkallelse av tillståndet. En orsak som har samband med driften av yrkeshögskolan och

kan utgöra grund för återkallelse av tillståndet kan t.ex. vara att två yrkeshögskolor går samman och de ursprungliga tillstånden återkallas och den nya huvudmannen beviljas tillstånd. Innan ett tillstånd ändras eller återkallas ska huvudmannen för yrkeshögskolan alltid ges möjlighet att bli hörd.

Definitionen av yrkeshögskolornas utbildningsuppgift hör till kärnområdena inom statens högskolepolitik. För att ett tillräckligt utbildningsutbud enligt samhällets behov ska kunna säkras inom alla områden krävs det enligt det föreslagna 3 mom. ingen framställning av yrkeshögskolans huvudman för att utbildningsuppgiften sådan den fastställts i tillståndet ska kunna ändras. Fastän en framställning av huvudmannen inte krävs utgår ändringar i utbildningsuppgiften också framöver i princip från yrkeshögskolans eget initiativ på motsvarande sätt som när det gäller ändringar i ministeriets beslut om utbildningsprogram.

7 §. Utbildningsuppgift. I 4 § i yrkeshögskolelagen föreskrivs om yrkeshögskolornas uppgifter och det är därför inte skäl att räkna upp dem i tillstånden. Däremot är det meningen att med stöd av bestämmelsen om utbildningsuppgifterna i tillstånden ange vilka examina och examensbenämningar yrkeshögskolan utfärdar och på vilketdera av de inhemska språken högskoleundervisning ges. Med avvikelse från vad som nu är fallet fastställs inte längre yrkeshögskolans etableringsort i tillståndet.

Enligt 1 mom. i bestämmelsen innebär utbildningsansvar att yrkeshögskolan är skyldig att ordna utbildning som leder till de yrkeshögskoleexamina och examensbenämningar som anges i tillståndet. Utbildningsansvaret förutsätter dock inte att yrkeshögskolan varje år antar studerande för en viss yrkeshögskoleexamen utan yrkeshögskolan kan själv besluta tillfälligt avhålla sig från antagning bl.a. med hänvisning till hur attraktiv en bransch är och sysselsättningsläget inom den.

Det är oftast tillräckligt att definiera utbildningsansvaret enbart med hjälp av examen och examensbenämningen. Undantag utgörs av i synnerhet en företagsekonomisk yrkeshögskoleexamen där examensbenämningen tradenom tillfogas och en teknisk yrkeshögskoleexamen där examensbenämningen in-

genjör (YH), byggmästare (YH) eller laboratorieanalytiker (YH) tillfogas. När det gäller dessa två examina är det meningen att utbildningsansvaret ska preciseras i tillståndet. Utbildningsansvaret i fråga om en företagsekonomisk yrkeshögskoleexamen kan preciseras t.ex. enligt följande sex områden: företagsekonomi, databehandling, biblioteks- och informationstjänst, logistik, säkerhetsbranschen och utbildning till ledningsassistent. Utbildningsansvaret i fråga om en teknisk yrkeshögskoleexamen kan preciseras t.ex. enligt följande nio branscher: energi- och miljöteknik, informationsteknologi, maskin- och produktionsteknik, process- och materialteknik, byggteknik, el- och automationsteknik, logistik, brand- och räddningsbranschen och produktionsekonomi. Dessutom kan utbildningsansvaret i fråga om en yrkeshögskoleexamen inom social- och hälsoområdet preciseras t.ex. beträffande diakoniskt vårdarbete och diakoniskt socialarbete, som hör under examensbenämningarna sjuksköterska (YH) och socionom (YH).

Enligt 1 mom. i bestämmelsen bestäms i tillståndet också vilka högre yrkeshögskoleexamina med tillhörande examensbenämningar yrkeshögskolan kan utfärda. Utöver den utbildning inriktad på yrkeshögskoleexamen som omfattas av utbildningsansvaret har yrkeshögskolorna härigenom möjlighet, men inte skyldighet, att ordna utbildning inriktad på högre yrkeshögskoleexamen. Denna modell framhäver att yrkeshögskoleexamina också i fortsättningen är grundläggande examina vid yrkeshögskolorna. Då ingen skyldighet att ordna utbildning som leder till högre yrkeshögskoleexamen föreligger säkras ett tillräckligt utbud av sådan utbildning genom den nya finansieringsmodellen som uppmuntrar yrkeshögskolorna att erbjuda även högre högskoleexamina. Dessutom styr undervisnings- och kulturministeriet utbudet av högre högskoleexamina genom ett avtalsförfarande.

Yrkeshögskolans rätt enligt tillståndet att utfärda högre högskoleexamina bygger på de högskoleexamina som bestämts som utbildningsansvar. Detta innebär i praktiken att om utbildningsansvaret enligt tillståndet innefattar exempelvis en yrkeshögskoleexamen inom social- och hälsoområdet och därtill hö-

rande examensbenämningar, har yrkeshögskolan rätt att ordna utbildning som leder till högre yrkeshögskoleexamen inom social- och hälsoområdet och att utfärda motsvarande därtill hörande examensbenämningar. I tillståndet preciseras inte rätten att utfärda högre högskoleexamina i teknik och företagsekonomi branschvis. Detta gör det möjligt för yrkeshögskolan att t.ex. utveckla sådana omfattande högre högskoleexamina som krävs för ledningsuppgifter i arbetslivet. Däremot är det inte meningen att yrkeshögskolor vars utbildningsansvar inte omfattar något visst kompetensområde, t.ex. informationsteknologi, ska utfärda högre högskoleexamina med huvudvikten lagd på informationsteknologi.

Examensbenämningarna artenom (högre YH), danslärare (högre YH), dramainstruktör (högre YH), vestonom (högre YH), laboratorieanalytiker (högre YH) och estenom (högre YH) ingår inte i undervisnings- och kulturministeriets nu gällande beslut om utbildningsprogram. Även om yrkeshögskolorna framöver har möjlighet att utfärda dessa examensbenämningar kan det inte med tanke på arbetslivets behov anses vara ändamålsenligt att inleda utbildningar som leder till dessa examensbenämningar.

Examensbenämningen för en högre högskoleexamen bestäms också i fortsättningen alltid utgående från utbildningens innehåll och inte från examensbenämningen för den studerandes grundutbildning.

Enligt 2 mom. ingår i tillståndet också en bestämmelse om huvudmannens rätt att ordna lärarutbildning i yrkeshögskolan. Meningen är att lagen om yrkespedagogisk lärarutbildning ska upphävas i samband med den föreslagna lagen om ändring av yrkeshögskolelagen och bestämmelserna i den förstnämnda lagen överförs till yrkeshögskolelagen i den mån det är nödvändigt.

Enligt 3 mom. ska tillståndet innehålla en bestämmelse om användningen av finska eller svenska som undervisnings- och examensspråk i yrkeshögskolan. I tillståndet bestäms således vilka finsk- eller svenskspråkiga examina yrkeshögskolan är skyldig att utfärda. Detta hindrar dock inte att det andra inhemska språket används i undervisningen, förhören och proven, om yrkeshögskolan så

beslutar. Yrkeshögskolan eller yrkeshögskolans huvudman beslutar om användningen av andra språk än dem som anges i tillståndet som undervisnings- och examensspråk. Avsikten är att i 15 § i statsrådets förordning om yrkeshögskolor föreskriva att på samma sätt som inom universitetssektorn ska också ett examensbevis på finska eller svenska utfärdas över en examen som avlagts på något annat språk.

15 §. Undervisningsspråk. Paragrafen föreslås bli upphävd eftersom bestämmelser om undervisnings- och forskningsspråk ingår i 7 §, som gäller yrkeshögskolans utbildningsuppgift.

17 §. Undervisningen i yrkeshögskolorna. Paragrafens 1 mom. kompletteras genom ett omnämnande av yrkespedagogisk lärarutbildning. Det föreslås vidare att i 1 mom. ska införas en bestämmelse om att yrkeshögskolorna kan ordna utbildning innehållande delar av en yrkeshögskoleexamen och högre yrkeshögskoleexamen i form av öppen yrkeshögskoleundervisning eller andra fristående studier. Enligt det nu gällande 1 mom. kan en del av den examensinriktade undervisningen ordnas på arbetsplatser. Eftersom föreskrifter om detta med stöd av 18 § 2 mom. i yrkeshögskolelagen kan utfärdas i yrkeshögskolans examensstadga, föreslås bestämmelsen bli struken ur lagen såsom obehövlig.

För närvarande ingår en bestämmelse om öppen yrkeshögskoleundervisning i 12 § 3 mom. i statsrådets förordning om yrkeshögskolor. Denna bestämmelse föreslås bli införd i paragrafens 2 mom. Yrkeshögskolan kan enligt bestämmelsen ge studerande som på egen hand sökt sig till den öppna yrkeshögskoleundervisningen eller fristående studier tidsmässigt och innehållsmässigt avgränsad rätt att studera för en examen. Yrkeshögskolan antar studerande till den öppna yrkeshögskoleundervisningen och de fristående studierna.

Bestämmelsens 2 mom. blir 3 mom.

19 §. Utbildningsprogram och undervisningsplaner. Enligt gällande 1 mom. ordnas studierna för en examen som avläggs vid en yrkeshögskola som utbildningsprogram enligt vad som föreskrivs genom förordning av statsrådet och med stöd av förordningen i yrkeshögskolans examensstadga. I fortsättning-

en kan yrkeshögskolorna själva besluta om de ordnar studierna för en examen i form av utbildningsprogram eller på något annat sätt och någon reglering motsvarande 1 mom. behövs därför inte längre. Däremot föreskrivs i 1 mom. i bestämmelsen att yrkeshögskolan beslutar om studieplanerna. Denna bestämmelse ingår för närvarande i 3 mom. i paragrafen.

I 2 mom. i den gällande bestämmelsen föreskrivs om omfattningen i antalet år av utbildningsprogram som leder till en yrkeshögskoleexamen. Det föreslås att omnämningarna av utbildningsprogram ska slopas i bestämmelsen och att bestämmelser om längden på studier som leder till examen ska intas. Samtidigt föreslås att en bestämmelse som motsvarar nuvarande 13 § i statsrådets förordning om yrkeshögskolor och föreskriver om yrkeshögskolornas skyldighet att ordna de studier som leder till en examen så att de kan slutföras på en tid som motsvarar deras längd ska skrivas in.

Enligt nuvarande 3 mom. beslutar undervisnings- och kulturministeriet om utbildningsprogrammen och yrkeshögskolorna om utbildningsprogrammets undervisningsplaner. Ministeriets beslut om utbildningsprogram föreslås frångås och yrkeshögskolornas utbildningsuppgift och utbildningsansvaret som följer med den fastställs framgent i tillstånden. Till dessa delar är bestämmelserna i 3 mom. därför obehövliga i fortsättningen. Enligt gällande 4 mom. kan det vid yrkeshögskolorna finnas delegationer för utveckling av utbildningen. Också bestämmelsen om delegationer är obehövlig eftersom sådana delegationer inte har några lagstadgade uppgifter och yrkeshögskolan eller dess huvudman kan organisera sig som de vill när det gäller uppgiften att utveckla undervisningen.

20 §. Behörighet för yrkeshögskolestudier. Den nuvarande bestämmelsen om behörighet för lärarstudier i 7 § i lagen om yrkespedagogisk lärarutbildning överförs som 3 mom. till paragrafen.

24 §. Studierätt. Den nuvarande bestämmelsen om studietid i 10 § i lagen om yrkespedagogisk lärarutbildning överförs som 3 mom. till paragrafen.

1.2 Lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet

26 §. Priserna per enhet för yrkeshögskolor. Paragrafens 4 mom. föreslås bli ändrat. Momentet föreskriver om bestämmandet av priserna per enhet i varje yrkeshögskola. Priserna per enhet beräknas på ett sätt som nästan helt avviker från det nuvarande sättet och de är kalkylmässigare än för närvarande. Det nya sättet att räkna ut priserna per enhet gör finansieringen av yrkeshögskolor stabilare och mer förutsägbar än vad som nu är fallet. Finansieringsgrunderna sporrar dessutom till utveckling och effektivisering av verksamheten i högre grad än för närvarande.

Priserna per enhet används för fördelning av den årliga finansieringen mellan yrkeshögskolornas huvudmän. Varje yrkeshögskola och dess huvudman riktar den finansiering de får i enlighet med de prioriteringar de anser viktigast inom högskolan. Yrkeshögskolornas priser per enhet bestäms som förut inom ramen för de genomsnittliga priserna per enhet.

Den finansiering som bestäms på grundval av verksamhetens omfattning, kvalitet och genomslagskraft utgår från beräkningsgrunder som beaktar de viktigaste riktlinjerna inom utvecklingen av högskole- och vetenskapspolitiken. Enligt utvecklingsplanen för utbildning och forskning 2011—2016 ändras lagstiftningen om finansiering av yrkeshögskolorna så att då grunderna för finansieringen bestäms beaktas yrkeshögskolornas hela lagstadgade verksamhet med betoning på kvalitet, genomslagskraft och effektivitet. Finansieringen av enskilda yrkeshögskolor utgår i huvudsak från avlagda examina och studieprocessens kvalitet och effektivitet samt den sysselsättande effekten. Utredarna av yrkeshögskolorna ansåg att finansieringen bör utgöra ett incitament för yrkeshögskolorna att nå goda resultat och vara kostnadseffektiva i sin grundläggande verksamhet, dvs. arbetslivsbaserad utbildning och tillämpad forskning till förmån för den regionala utvecklingen.

Finansieringen av yrkeshögskolorna på basis av priset per enhet görs helt och hållet resultatbaserad. Verksamheten finansieras inte längre alls enbart på basis av antalet stude-

rande, men antalet studerande, som fastställs i en överenskommelse mellan undervisnings- och kulturministeriet, yrkeshögskolan och dess huvudman, används dock fortfarande som divisor vid beräkningen av priset per enhet under det år då kostnaderna granskas enligt 26 § 1 mom. och likaså som multiplikator i priset per enhet vid beräkningen av yrkeshögskolans finansiering varje räkenskapsår.

Yrkeshögskolornas pris per enhet består av två kalkylerade delar, en del som är baserad på utbildningen och utgör 85 procent av priset, och en del som är baserad på forsknings- och utbildningsarbetet och utgör 15 procent av priset. Den del av finansieringen som gäller utbildningen utgår från avlagda yrkeshögskoleexamina och slutförda yrkespedagogiska lärarutbildningsstudier, avlagda studiepoäng, avlagda studiepoäng inom den öppna yrkeshögskoleundervisningen eller i form av andra fristående studier och inom den förberedande utbildningen för invandrare, studeranderespons, internationell studeranderörlighet och antalet sysselsatta utexaminerade. Den del av finansieringen som gäller forsknings- och utvecklingsarbetet utgår från publikationer, avlagda högre yrkeshögskoleexamina, internationell rörlighet bland lärare och experter samt extern finansiering av forsknings- och utvecklingsarbetet.

De nya grunderna riktar finansieringen så att de yrkesskolor som har högre kvalitet, större genomslagskraft och bättre resultat än genomsnittet drar nytta av den. Finansieringsgrunderna är så tydliga och transparenta som möjligt och gör det lättare för den enskilda yrkeshögskolan att förutsäga de följande årens finansieringsnivå. Användningen av ett medeltal för tre år vid beräkningen av finansieringsgrunderna skapar stabilitet i finansieringen på samma sätt som de långsamma värdeändringarna i finansieringsgrunderna för utbildningen, som är de som mest påverkar finansieringen.

Till yrkeshögskolornas viktigaste uppgifter hör att producera experter för arbetslivets behov; de föreslagna finansieringsgrunderna för utbildningsandelen utgör 85 procent av statsandelnsfinansieringen.

Finansieringsgrunderna för forsknings- och utvecklingsarbetet utgör 15 procent av stats-

andelnsfinansieringen. Betydelsen av grunderna för finansiering av forsknings- och utvecklingsarbetet är så påfallande liten jämförd med betydelsen av examina och studiepoäng i utbildningsandelen att enskilda, ur denna verksamhets perspektiv t.o.m. stora, variationer mellan yrkeshögskolorna i fråga om antalet komponenter inom verksamheten inte är av någon större betydelse för helheten.

Beräkningen av finansieringen av priset per enhet för varje yrkeshögskola utgår från de tre senaste årens tillgängliga uppgifter om vart och ett av finansieringskriterierna och ett medeltal räknas ut på basis av dem.

Finansieringskriterierna i finansieringsförslaget bygger på existerande data- och statistikuppgifter. Anvisningar om insamlingen av dem ges särskilt av de ansvariga organisationerna (undervisnings- och kulturministeriet, Statistikcentralen och CIMO, centret för internationellt personutbyte). Förslaget lägger huvudvikten vid resultat- och processindikatorer eftersom de nuvarande kvalitetsindikatorerna inte nödvändigtvis är nationellt övergripande. Kvalitetsindikatorer bör större tillämplighet finansieringsmodellen vid utvecklingen av verksamheten.

De yrkesinriktade specialiseringsstudierna som avses i 17 § i yrkeshögskolelagen ska enligt förslaget också framöver falla inom ramen för statsandelssystemet. Det genomsnittliga priset per enhet för yrkeshögskolorna som bestäms av statsrådet fastställs utifrån ett kostnadsunderlag där kostnaderna för specialiseringsstudierna ingår. Dessutom ingår de yrkesinriktade specialiseringsstudierna i det kalkylerade antalet studerande som bestämts för yrkeshögskolorna och avtalas i enlighet med 8 § 2 mom. i yrkeshögskolelagen. Varken i den nuvarande eller i den nu föreslagna finansieringsmodellen finns det finansieringskriterier som bestäms på basis av specialiseringsstudier. Yrkeshögskolorna kan också framgent ordna sina specialiseringsstudier inom ramen för sitt totala antal studerande.

Enligt utvecklingsplanen för utbildning och forskning, godkänd av statsrådet, ersätter den helhet som specialiseringsutbildningarna bildar yrkeshögskolornas nuvarande yrkesinriktade specialiseringsstudier vid yrkeshögskolorna samt universitetens specialiseringsut-

bildningar och specialiseringsstudier. De kan anordnas som utbildning som kompletterar examina eller som en del av en examen. Undervisnings- och kulturministeriet har tillsatt en arbetsgrupp för att utveckla specialiseringsutbildningen efter en högskoleexamen. Arbetsgruppen har till uppgift att bestämma specialiseringsutbildningens uppgift och mål samt dess ställning i förhållande till den utbildning som leder till en examen, högskolornas påbyggnadsutbildning och annan påbyggnadsutbildning som utnyttjas av högskoleutbildade, lägga fram förslag om nödvändiga författningsändringar, kvalitetssäkringar inom specialiseringsutbildningen och finansieringen av specialiseringsutbildningen samt att ta fram modeller för hur specialiseringsutbildning kan genomföras. Arbetsgruppens mandattid går ut i slutet av mars 2013.

I 4 mom. intas ett bemyndigande likt det nuvarande enligt vilket undervisnings- och kulturministeriet efter eget gottfinnande kan höja priset per enhet för en yrkeshögskola av särskilda skäl. En behovsprövad höjning av priset per enhet sker i allmänhet på ansökan. På denna grund har bl.a. priset per enhet för svenskspråkiga yrkeshögskolor höjts. Vid beviljandet av en behovsprövad höjning kan vid behov också beaktas särskilda faktorer i anslutning till ändringen av finansieringssystemet, till exempel vad gäller specialiseringsstudier.

Genom förordning av statsrådet utfärdas bestämmelser bl.a. om hur grunderna i 4 mom. för finansiering av den andel av finansieringen som bestäms utifrån utbildningen och den andel som bestäms utifrån forsknings- och utvecklingsarbetet beräknas och vilken deras viktning är.

48 §. Beräkning av antalet elever och studerande. Rubriken, 2 mom. och sista momentet ändras. Fastställandet av priset per enhet för yrkeshögskolor ändras totalt från början av 2014 och beräkningsgrunderna enligt 2 mom. för priset per enhet ändras därför så att i momentet bara föreskrivs om antalet studerande som multiplikator vid beräkningen av finansieringen av yrkeshögskolan varje räkenskapsår. Multiplikatorantalet är det totala antalet studerande som i en överenskommelse mellan undervisnings- och kulturministeriet, yrkeshögskolan och dess hu-

vudman fastställs för räkenskapsåret i fråga. Med hänvisning till motiveringen till ändringen i 2 mom. stryks ordet examina ur rubriken och 6 mom.

I ikraftträdandebestämmelsen införs en bestämmelse varigenom de ändringar som finansieringsreformen medför i priset per enhet för yrkeshögskolorna begränsas under 2014—2016. Det första året kan priset per enhet räknat per studerande vara högst tre procent lägre eller högre än priset per enhet räknat per student 2012 ändrat till nivån på det genomsnittliga priset per enhet 2013. År 2015 kan priset per enhet vara högst sex procent lägre eller högre och 2016 högst nio procent lägre eller högre än finansieringsbeloppet per studerande 2013 ändrat till den genomsnittliga nivån på priset per enhet under året i fråga. Då staten har stått och fortfarande kommer att stå för alla kostnader för den yrkespedagogiska lärarutbildningen beaktas inte lärarutbildningens inverkan på priset per enhet i jämförelsen. Jämförelsen beaktar inte heller behovsprövade höjningar i 2012 års pris per enhet eller i det nya priset per enhet.

1.3 Universitetslagen

76 §. Specialuppgifter. Enligt 1 mom. ska Åbo Akademi särskilt tillgodose den svenskspråkiga befolkningens behov av utbildning och forskning samt i sin verksamhet beakta landets tvåspråkighet. Ordnande av yrkespedagogisk lärarutbildning på svenska fastställs också som en specialuppgift för Åbo Akademi. Bestämmelsen ingår för närvarande i 1 § 3 mom. i lagen om yrkespedagogisk lärarutbildning. Denna lag föreslås bli upphävd i samband med yrkeshögskolereformen.

1.4 Lagen om upphävande av lagen om yrkespedagogisk lärarutbildning

Genom lagen föreskrivs om upphävande av lagen om yrkespedagogisk lärarutbildning, eftersom lagens bestämmelser om behörighet och studierätt föreslås bli överförda till yrkeshögskolelagen och bestämmelsen om skyldighet att ordna lärarutbildning på svenska föreslås bli överförd till universitetslagen.

1.5 Lagen om upphävande av 6 § i lagen om vissa arrangemang som krävs för verkställande av lagen om yrkeshögskolestudier

Genom lagen föreskrivs om upphävande av 6 § i lagen om vissa arrangemang som krävs för verkställande av lagen om yrkeshögskolestudier (258/1995). Med undantag av 6 § har denna författning upphävts genom ikraftträdandebestämmelsen i yrkeshögskolelagen. I 6 §, som nu föreslås bli upphävd, föreskrivs om lärarnas ställning i samband med arrangemangen under övergångsperioden. Bestämmelsen är onödig i detta skede och föreslås bli upphävd för klarhetens skull.

2 Närmare bestämmelser och föreskrifter

Enligt det föreslagna 6 § 1 mom. i yrkeshögskolelagen ska genom förordning av statsrådet föreskrivas om sökande av tillstånd och om handlingar och bilagor som ska medfölja ansökan. Avsikten är att komplettera 25 § i statsrådets förordning om yrkesskolor så att en ansökan om tillstånd för yrkeshögskola också ska innehålla bl.a. uppgifter om huvudmannens ägar- eller bakgrundsförhållanden, förfaranden och processer för kvalitetssäkring vid yrkeshögskolan samt orter där yrkeshögskoleverksamhet avses bedrivas. Till ansökan om tillstånd ska vidare fogas bl.a. sökandens bokslutshandlingar för föregående räkenskapsperiod eller någon annan motsvarande utredning beträffande yrkeshögskoleverksamheten, en utredning av soliditeten och likviditeten och hanteringen av dem då verksamheten inleds och under de fem följande åren, en plan för hur huvudmannens ekonomi, administration och interna kontroll ska ordnas och annan riskhantering samt en uppskattning av yrkeshögskolans operativa förutsättningar. Ansökan ska lämnas till undervisnings- och kulturministeriet och ministeriet kan efter eget gottfinnande kräva även andra kompletterande utredningar.

Enligt förslaget ska bemyndigandet i den föreslagna finansieringslagens 26 § 4 mom.

kompletteras så att närmare bestämmelser inte bara om beräkningen av priset per enhet utan också om beräkningsgrunderna för det ska utfärdas genom förordning av statsrådet.

3 Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2014.

I 2 mom. i ikraftträdandebestämmelsen i lagen om ändring av yrkeshögskolelagen föreskrivs om upphörandet av giltigheten för tidigare beviljade tillstånd och om att statsrådet kan bevilja tillfälligt tillstånd för en sådan huvudman för en för närvarande verksam yrkeshögskola som inte beviljas tillstånd med stöd av den nu föreslagna lagen.

4 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Enligt lagförslaget kan statsrådet bevilja en kommun, en samkommun eller en registrerad sammanslutning tillstånd för yrkeshögskola. Enligt 121 § i grundlagen ska kommunernas förvaltning grunda sig på självstyrelse för kommunens invånare och bestämmelser om de allmänna grunderna för kommunernas förvaltning och om uppgifter som åläggs kommunerna utfärdas genom lag. Att driva en yrkeshögskola är dock inte en uppgift som enligt lag ska skötas av kommunen eller en privat sammanslutning utan en uppgift som är frivillig för kommunen och som grundar sig på tillstånd beviljat av statsrådet. Av de yrkeshögskolor som hör till undervisnings- och kulturministeriets verksamhetsområde drivs en av en kommun, sju av en samkommun, 15 av ett aktiebolag och en av en stiftelse.

I 123 § 2 mom. i grundlagen anges att bestämmelser om grunderna för annan undervisning som staten och kommunerna ordnar samt om rätten att ordna motsvarande undervisning i privata läroanstalter utfärdas genom lag. Grundlagsutskottet har tidigare i sin behandling av förslaget till yrkeshögskolelag framhållit (GrUL 74/2002 rd) att det inte ur grundlagssynpunkt är problematiskt att det krävs tillstånd för en yrkeshögskola och att det är motiverat att föreskriva om tillstånd

och den vägen försäkra sig om utbildningens kvalitet liksom om att yrkeshögskolornas verksamhet fyller ett utbildningsbehov.

Enligt 124 § i grundlagen kan offentliga förvaltningsuppgifter anförtros andra än myndigheter endast genom lag eller med stöd av lag, om det behövs för en ändamålsenlig skötsel av uppgifterna och det inte äventyrar de grundläggande fri- och rättigheterna, rätts-säkerheten eller andra krav på god förvaltning. Yrkeshögskolorna och dess personal sköter offentliga förvaltningsuppgifter då de fattar beslut om undervisningen och de studerande. Det är dock då inte fråga om sådana uppgifter som innebär utövning av betydande offentlig makt och som enligt grundlagen endast får anförtros myndigheter.

I propositionen föreslås en ändring av yrkeshögskolelagens 6 § 1 mom. som föreskriver om kraven för att tillstånd ska beviljas. Enligt den föreslagna ikraftträdandebestämmelsen upphör alla nu gällande tillstånd när lagen träder i kraft direkt med stöd av lag.

Tillstånd som beviljats en yrkeshögskolas huvudman eller tillståndens bestånd åtnjuter inte som sådana något särskilt skydd mot senare åtgärder från lagstiftarens sida (t.ex. GrUL 19/1998 rd). Dessutom tillåter också nu gällande lagstiftning att tillstånd återkallas om väsentliga förändringar i utbildningsbehovet eller andra orsaker som har samband med driften av yrkeshögskolan kräver detta eller om yrkeshögskolans verksamhet inte uppfyller de villkor som ställts på den. Beviljandet av tillstånd grundar sig enligt den nya lagstiftningen på fri prövning av statsrådet.

De föreslagna bestämmelserna utgör inget hinder för att behandla propositionen i vanlig lagstiftningsordning. Det är dock önskvärt att grundlagsutskottets utlåtande begärs om propositionen.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag**om ändring av yrkeshögskolelagen**

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i yrkeshögskolelagen (351/2003) 4 § 3 mom. och 15 §,
ändras 6, 7, 17 och 19, av dem 7 § sådan den lyder i lagarna 564/2009 och 953/2011, 17 § sådan den lyder i lag 564/2009 och 19 § sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 411/2005 och 953/2011, samt
fogas till 20 §, sådan den lyder i lagarna 564/2009 och 953/2011, ett nytt 4 mom. och till 24 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 411/2005 ett nytt 3 mom., som följer:

6 §

Tillstånd för yrkeshögskola

Statsrådet kan bevilja en kommun, en samkommun eller en registrerad sammanslutning tillstånd för yrkeshögskola. För att tillstånd ska beviljas krävs att yrkeshögskolan fyller ett utbildningsbehov och att sökanden har ekonomiska och operativa förutsättningar att sörja för att de uppgifter som avses i 4 § fullgörs på behörigt sätt med beaktande av verksamhetens kvalitet, genomslagskraft och effektivitet. Bestämmelser om ansökan av tillstånd och om vilka handlingar och utredningar som ska fogas till ansökan utfärdas genom förordning av statsrådet.

Den som har fått tillstånd för yrkeshögskola har rätt att vara huvudman för en yrkeshögskola som meddelar yrkeshögskoleundervisning i enlighet med vad som bestäms om yrkeshögskolans utbildningsuppgift i tillståndet. I tillståndet kan yrkeshögskolan också åläggas utvecklingsförpliktelser och andra förpliktelser som gäller dess uppgifter.

Statsrådet kan ändra eller återkalla tillståndet, om väsentliga förändringar i utbildningsbehovet eller andra orsaker som har samband med driften av yrkeshögskolan kräver detta eller om huvudmannen eller yrkeshögskolans verksamhet inte uppfyller vad

som föreskrivs i 1 och 2 mom. Innan beslut om ändring eller återkallelse av tillståndet fattas ska huvudmannen för yrkeshögskolan ges tillfälle att bli hörd.

7 §

Utbildningsuppgift

I tillståndet för yrkeshögskola anges vilka yrkeshögskoleexamina och till dem hörande examensbenämningar yrkeshögskolan ska utfärda (*utbildningsansvar*). I tillståndet kan vid behov även utbildningsansvaret för varje examen preciseras. I tillståndet anges dessutom vilka högre yrkeshögskoleexamina och till dem hörande examensbenämningar yrkeshögskolan kan utfärda.

I tillståndet bestäms om rätten att i yrkeshögskolan ordna behövlig lärarutbildning för lärare och blivande lärare i yrkeshögskolor och inom yrkesinriktad utbildning (*yrkespedagogisk lärarutbildning*).

Yrkeshögskolans undervisnings- och examensspråk är finska eller svenska i enlighet med vad tillståndet föreskriver om detta. Yrkeshögskolan får dessutom besluta om användning av andra språk som undervisnings- och examensspråk och i studieprestationerna än det undervisnings- och forskningsspråk som anges i tillståndet.

17 §

Undervisningen i yrkeshögskolorna

En yrkeshögskola meddelar inom ramen för sitt tillstånd undervisning som leder till högskoleexamen och yrkespedagogisk lärarutbildning. Dessutom får yrkeshögskolan ordna undervisning som innehåller delar av examina i form av öppen yrkeshögskoleundervisning eller i övrigt som fristående studier samt yrkesinriktade specialiseringsstudier och annan vuxenutbildning.

Studier som hör till en yrkeshögskoleexamen och högre yrkeshögskoleexamen och för vilka yrkeshögskolan beviljat den studerande tidsmässigt och innehållsmässigt avgränsad studierätt kan bedrivas som öppna högskolestudier eller som andra fristående studier.

Yrkeshögskolan får ordna sådan avgiftsfri utbildning för invandrare som syftar till att ge de studerande språkliga och andra färdigheter som behövs för yrkeshögskolestudier. Bestämmelser om utbildningens omfattning utfärdas vid behov genom förordning av statsrådet.

19 §

Undervisningsplaner och studiernas längd

Yrkeshögskolan beslutar om undervisningsplanerna.

Studier som leder till en yrkeshögskoleexamen ska till sin längd motsvara heltidsstudier på minst tre och högst fyra läsår. Av särskilda skäl får en utbildning vara längre än så. Studier som leder till en högre yrkeshögskoleexamen ska till sin längd motsvara heltidsstudier på minst ett och högst ett och ett halvt år. Yrkeshögskolan ska ordna de studier som leder till en examen så att en heltidsstuderande kan slutföra dem inom nämnda tid.

20 §

Behörighet för yrkeshögskolestudier

Till yrkespedagogisk lärarutbildning kan den antas som har en sådan utbildning och arbetserfarenhet som krävs för en lärartjänst eller lärarbefattning vid en yrkeshögskola eller inom en yrkesinriktad utbildning.

24 §

Studierätt

Yrkespedagogiska lärarutbildningsstudier ska slutföras inom en tid som är högst ett år längre än deras omfattning, om inte yrkeshögskolan av särskilda skäl beviljar en studerande undantag från detta. Lärarutbildningsstudier som är avsedda att genomföras på deltid ska slutföras på tre år.

Denna lag träder i kraft den 20.

Tillstånd som är giltiga när denna lag träder i kraft upphör att vara giltiga vid ikraftträdandet. Statsrådet kan dock bevilja tillfälligt tillstånd för en sådan kommun, samkommun, sammanslutning eller stiftelse som har tillstånd enligt den lag som var i kraft vid ikraftträdandet av denna lag och som inte enligt 6 § i denna lag beviljas tillstånd. Tillfälligt tillstånd kan beviljas, om det är nödvändigt för att trygga ställningen för dem som inlett sina studier före denna lags ikraftträdande, för omorganisering av yrkeshögskoleverksamheten eller av något annat särskilt skäl. Ett tillfälligt tillstånd kan gälla högst till den 31 december 2015.

Oberoende av vad som någon annanstans föreskrivs om avgifter för tillstånd tas det inte ut någon avgift av den som ansöker om ett sådant tillstånd som med stöd av denna lag beviljas så att det börjar gälla när denna lag träder i kraft.

2.

Lag**om ändring av 26 och 48 § i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om undervisnings- och kulturverksamhet (1705/2009) 26 § 4 mom. och rubriken för samt 2 och 6 mom. i 48 §, av dem 26 § 4 mom. i lag 1511/2011, som följer:

26 §

Priserna per enhet för yrkesskolor

Priset per enhet för en yrkesskola bestäms på kalkylmässiga grunder med beaktande av verksamhetens omfattning, kvalitet och genomslagskraft. Priset per enhet bildas av de finansieringsandelar som bestäms på basis av utbildningen och det tillämpade forsknings- och utvecklingsarbetet. Den finansieringsandel som bestäms på basis av utbildningen grundar sig på avlagda yrkeshögskoleexamen och avlagda yrkespedagogiska lärarutbildningsstudier, avlagda studiepoäng, studiepoäng som avlagts inom den öppna yrkeshögskoleutbildningen eller i form av andra fristående studier och inom den förberedande utbildningen för invandrare, studeranderepons, internationell studeranderörlighet och antalet sysselsatta utexaminerade. Den finansieringsandel som bestäms på basis av det tillämpade forsknings- och utvecklingsarbetet grundar sig på publikationer, avlagda högre yrkeshögskoleexamen, personalens internationella rörlighet och extern finansiering av forsknings- och utvecklingsarbetet. Priserna per enhet ska bestämmas så att den del som bestäms på basis av utbildningen utgör 85 procent och den del som bestäms på basis av det tillämpade forsknings- och utvecklingsarbetet utgör 15 procent av finansieringen av alla yrkeshögskolor. Undervisnings- och kulturministeriet kan höja priset per enhet för en yrkeshögskola av särskilda skäl. Närmare bestämmelser om beräkningen och

grunderna för beräkningen av priset per enhet utfärdas genom förordning av statsrådet.

48 §

Beräkning av antalet studerande och elever

Finansieringen av yrkeshögskolor för finansåret beräknas genom att priset per enhet enligt 26 § 4 mom. multipliceras med det antal studerande som bestämts enligt den överenskommelse som avses i 8 § 2 mom. i yrkeshögskolelagen.

Närmare bestämmelser om beräkningen av antalet studerande och elever som ska användas vid bestämmandet av finansieringen utfärdas genom förordning av statsrådet.

Denna lag träder i kraft den 20. Lagen tillämpas första gången på hösten 2013 då de genomsnittliga priserna per enhet och priser per enhet för 2014 bestäms.

Trots vad som i 26 § föreskrivs om beräkning av priset per enhet för utbildning vid en yrkeshögskola är priset per enhet 2014 högst tre procent lägre eller högre, 2015 högst sex procent lägre eller högre och 2016 högst nio procent lägre eller högre än det enligt 26 § 1 mom. per studerande beräknade finansieringsbeloppet för yrkeshögskolan 2013, vilket beräknats enligt de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av denna lag och ändrats till nivån som gällde för det genomsnittliga priset per enhet för året i fråga. Vid jämförelsen av finansieringsbeloppen inräk-

nas inte kostnaderna för yrkespedagogisk lä- skäl gjorts genom beslut av undervisnings-
rarutbildning och deras inverkan på finansie- och kulturministeriet.
ringen och inte heller de höjningar av priset
per enhet för yrkesskolor som av särskilda

3.

Lag**om ändring av 76 § i universitetslagen**

I enlighet med statsrådets beslut
ändras i universitetslagen (558/2009) 76 § 1 mom. som följer:

76 §

Specialuppgifter

kighet. Akademin ska ordna yrkespedagogisk
utbildning på svenska.

Åbo Akademi, nedan *akademin*, ska särskilt tillgodose den svenskspråkiga befolkningens behov av utbildning och forskning samt i sin verksamhet beakta landets tvåspråk-

Denna lag träder i kraft den

20

5.**Lag****om upphävande av 6 § i lagen om vissa arrangemang som krävs för verkställande av lagen om yrkeshögskolestudier**

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §
Genom denna lag upphävs 6 § i lagen om vissa arrangemang som krävs för verkställande av lagen om yrkeshögskolestudier (258/1995).

2 §
Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 14 februari 2013

Statsminister

JYRKI KATAINEN

Undervisningsminister *Jukka Gustafsson*

*Bilagor
Parallelltext*

1.

Lag

om ändring av yrkeshögskolelagen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i yrkeshögskolelagen (351/2003) 4 § 3 mom. och 15 §,
ändras 6, 7, 17 och 19, av dem 7 § sådan den lyder i lagarna 564/2009 och 953/2011, 17 §
 sådan den lyder i lag 564/2009 och 19 § sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 411/2005 och
 953/2011, samt
fogas till 20 §, sådan den lyder i lagarna 564/2009 och 953/2011, ett nytt 4 mom. och till
 24 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 411/2005 ett nytt 3 mom., som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §

4 §

Yrkeshögskolornas uppgifter

Yrkeshögskolornas uppgifter

*En yrkeshögskola kan ordna yrkespedago-
 gisk lärarutbildning enligt vad som bestäms
 särskilt.*

(upphävs)

6 §

6 §

Tillstånd för yrkeshögskola

Tillstånd för yrkeshögskola

Statsrådet kan bevilja en kommun, sam-
 kommun eller registrerad *finsk* sammanslut-
 ning *eller stiftelse* tillstånd för yrkeshögskola.
 För att tillstånd skall beviljas krävs att yrkes-
 högskolan fyller ett utbildningsbehov samt de
 kvalitativa krav och andra krav som ställs på
 en yrkeshögskola.

Statsrådet kan bevilja en kommun, *en* sam-
 kommun eller *en* registrerad sammanslutning
 tillstånd för yrkeshögskola. För att tillstånd
ska beviljas krävs att yrkeshögskolan fyller
 ett utbildningsbehov *och att sökanden har*
ekonomiska och operativa förutsättningar att
ordna uppgifterna i 4 § med beaktande av
verksamhetens kvalitet, genomslagskraft och
effektivitet. Genom förordning av statsrådet
föreskrivs om ansökan av tillstånd och om
handlingar och utredningar som ska fogas
till ansökan.

Den som har fått tillstånd för yrkeshögskola
 har rätt att vara huvudman för en yrkeshög-
 skola som meddelar yrkeshögskoleundervis-
 ning i enlighet med vad tillståndet föreskriver

Den som har fått tillstånd för yrkeshögsko-
 la har rätt att vara huvudman för en yrkes-
 högskola som meddelar yrkeshögskoleunder-
 visning i enlighet med vad tillståndet före-

om yrkeshögskolans utbildningsuppgift. I tillståndet kan yrkeshögskolan också åläggas utvecklingsförpliktelser och andra förpliktelser som gäller dess uppgifter.

Statsrådet kan efter att ha hört tillståndshavaren återkalla tillståndet helt eller delvis, om väsentliga förändringar i utbildningsbehovet eller andra orsaker som har samband med upprätthållandet av yrkeshögskolan kräver detta eller om yrkeshögskolans verksamhet inte uppfyller de krav och förpliktelser som anges i 1 och 2 mom.

7 §

Utbildningsuppgift

I en yrkeshögskolas utbildningsuppgift bestäms, enligt vad som närmare föreskrivs genom förordning av statsrådet, yrkeshögskolans verksamhetsområde, undervisningsspråk och verksamhetsorter.

Tillstånd att ändra en yrkeshögskolas utbildningsuppgift i fråga om verksamhetsorterna beviljas av undervisnings- och kulturministeriet.

15 §

Undervisningsspråk

Undervisningsspråket i en yrkeshögskola är finska eller svenska. Undervisningsspråken i en tvåspråkig yrkeshögskola är finska och svenska. I undervisningen samt vid förhör och prov får vid behov också andra språk än yr-

skriver om yrkeshögskolans utbildningsuppgift. I tillståndet kan yrkeshögskolan också åläggas utvecklingsförpliktelser och andra förpliktelser som gäller dess uppgifter.

Statsrådet kan *ändra eller återkalla tillståndet*, om väsentliga förändringar i utbildningsbehovet eller andra orsaker som har samband med upprätthållandet av yrkeshögskolan kräver detta eller om *huvudmannen eller yrkeshögskolans verksamhet inte uppfyller de krav och förpliktelser som avses i 1 och 2 mom. Innan beslut om ändring eller återkallelse av tillståndet fattas ska huvudmannen för yrkeshögskolan ges tillfälle att bli hörd.*

7 §

Utbildningsuppgift

I tillståndet för en yrkeshögskola föreskrivs vilka yrkeshögskoleexamina och därtill hörande examensbenämningar yrkeshögskolan ska utfärda (utbildningsansvar). I tillståndet kan vid behov även utbildningsansvaret för varje examen preciseras. I tillståndet anges dessutom vilka högre yrkeshögskoleexamina och därtill hörande examensbenämningar yrkeshögskolan kan utfärda.

I tillståndet föreskrivs om rätten att i yrkeshögskolan ordna behövlig lärarutbildning för lärare och blivande lärare i yrkeshögskolor och yrkesläroanstalter (yrkespedagogisk lärarutbildning).

Yrkeshögskolans undervisnings- och examensspråk är finska eller svenska i enlighet med vad tillståndet föreskriver om detta. Yrkeshögskolan kan dessutom besluta om användningen av andra språk som undervisnings- och examensspråk och i studieprestationerna än det undervisnings- och forskningsspråk som tillståndet föreskriver.

(upphävs)

Yrkehögskolans undervisningsspråk användas, enligt vad yrkehögskolan bestämmer om saken.

17 §

Undervisningen i yrkehögskolorna

En yrkehögskola meddelar inom ramen för sin utbildningsuppgift undervisning som leder till högskoleexamen, yrkesinriktad specialiseringsundervisning och annan vuxenutbildning samt öppen yrkehögskoleundervisning. En del av den undervisning som syftar till examen kan ordnas på arbetsplatser.

Yrkehögskolan kan ordna avgiftsfri utbildning för invandrare som syftar till att ge de studerande språkliga och andra färdigheter som behövs för yrkehögskolestudier. Bestämmelser om utbildningens omfattning utfärdas vid behov genom förordning av statsrådet.

19 §

Utbildningsprogram och undervisningsplaner

Studierna för en examen som avläggs vid en yrkehögskola ordnas i form av utbildningsprogram enligt vad som föreskrivs genom förordning av statsrådet och med stöd av förordningen i yrkehögskolans examensstadga.

De utbildningsprogram som leder till en yrkehögskoleexamen och undervisningsplanerna för dem skall omfatta heltidsstudier under minst tre och högst fyra läsår. Av särskilda skäl kan en examen omfatta mer än fyra år. De utbildningsprogram som leder till en högre yrkehögskoleexamen och undervisningsplanerna för dem skall omfatta heltidsstudier under minst ett läsår och högst ett och ett halvt år.

Undervisnings- och kulturministeriet beslutar om utbildningsprogram och undervisningsplaner.

17 §

Undervisningen i yrkehögskolorna

En yrkehögskola meddelar inom ramen för sitt tillstånd undervisning som leder till högskoleexamen och yrkespedagogisk lärarutbildning. Dessutom får yrkehögskolan ordna undervisning som innehåller delar av examina i form av öppen yrkehögskoleundervisning eller i övrigt som fristående studier samt yrkesinriktade specialiseringsstudier och annan vuxenutbildning.

Studier som hör till en yrkehögskoleexamen och högre yrkehögskoleexamen och för vilka yrkehögskolan beviljat den studerande tidsmässigt och innehållsmässigt avgränsad studierätt kan bedrivas som öppna högskolestudier eller som andra fristående studier.

Yrkehögskolan kan ordna avgiftsfri utbildning för invandrare som syftar till att ge de studerande språkliga och andra färdigheter som behövs för yrkehögskolestudier. Bestämmelser om utbildningens omfattning utfärdas vid behov genom förordning av statsrådet.

19 §

Undervisningsplaner och studiernas längd

Yrkehögskolan beslutar om undervisningsplanerna.

Studier som leder till en yrkehögskoleexamen ska vara minst tre och högst fyra läsår långa heltidsstudier. Av särskilda skäl kan en utbildning vara längre än fyra år. Studier som leder till en högre högskoleexamen ska vara minst ett och högst ett och ett halvt år långa heltidsstudier. Yrkehögskolan ska ordna studierna som leder till en examen så att en heltidsstuderande kan slutföra dem på en tid som motsvarar deras längd.

tar om utbildningsprogrammen på framställning av yrkeshögskolan. Genom förordning av statsrådet föreskrivs om innehållet i ministeriets beslut. Yrkeshögskolan beslutar om utbildningsprogrammets undervisningsplaner.

Vid yrkeshögskolorna kan det finnas delegationer för utveckling av utbildningen.

20 §

Behörighet för yrkeshögskolestudier

20 §

Behörighet för yrkeshögskolestudier

Till yrkespedagogisk lärarutbildning kan antas den som har en sådan utbildning och arbetserfarenhet som fordras för en lärartjänst eller lärarbefattning vid en yrkeshögskola eller yrkesläroanstalt.

24 §

Studierätt

24 §

Studierätt

Yrkespedagogiska lärarutbildningsstudier ska slutföras inom en tid som är högst ett år längre än deras omfattning, om inte yrkeshögskolan av särskilda skäl beviljar en studerande undantag från detta. Lärarutbildningsstudier som är avsedda att genomföras på deltid ska slutföras på tre år.

Denna lag träder i kraft den 20.

Tillstånd som är giltiga när denna lag träder i kraft upphör att vara giltiga vid ikraftträdandet. Statsrådet kan dock bevilja tillfälligt tillstånd för en sådan kommun, samkommun, sammanslutning eller stiftelse som har tillstånd enligt den lag som var i kraft vid ikraftträdandet av denna lag och som inte enligt 6 § i denna lag beviljas tillstånd. Tillfälligt tillstånd kan beviljas, om det är nödvändigt för att trygga ställningen för dem som inlett sina studier före denna lags ikraftträdande, för omorganisering av yrkeshögskoleverksamheten eller av något annat särskilt skäl. Ett tillfälligt tillstånd kan gälla högst till den 31 december 2015.

Oberoende av vad som någon annanstans

Gällande lydelse

RP 9/2013 rd

43

Föreslagen lydelse

föreskrivs om avgifter för tillstånd tas det inte ut någon avgift av den som ansöker om ett sådant tillstånd som med stöd av denna lag beviljas så att det börjar gälla när denna lag träder i kraft.

2.

Lag**om ändring av 26 och 48 § i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om undervisnings- och kulturverksamhet (1705/2009) 26 § 4 mom. och rubriken för samt 2 och 6 mom. i 48 §, av dem 26 § 4 mom. i lag 1511/2011, som följer:

Gällande lydelse

26 §

Priserna per enhet för yrkeshögskolor

Priset per enhet för en yrkeshögskola består av de andelar som bestäms enligt det kalkylerade antalet studerande och antalet examina som avlagts vid yrkeshögskolan. Den andel som bestäms enligt antalet studerande utgör 70 procent och den andel som bestäms enligt antalet examina utgör 30 procent. Undervisnings- och kulturministeriet kan av särskilda skäl höja priset per enhet för en yrkeshögskola. Genom förordning av statsrådet utfärdas närmare bestämmelser om beräkning av priset per enhet.

Föreslagen lydelse

26 §

Priserna per enhet för yrkesskolor

Priset per enhet för en yrkesskola bestäms på kalkylmässiga grunder med beaktande av verksamhetens omfattning, kvalitet och genomslagskraft. Priset per enhet bildas av de finansieringsandelar som fastställs på basis av utbildningen och på det tillämpade forsknings- och utvecklingsarbetet. Den finansieringsandel som bestäms på basis av utbildningen grundar sig på avlagda yrkeshögskoleexamina och slutförda yrkespedagogiska lärarutbildningsstudier, avlagda studiepoäng, studiepoäng som avlagts inom den öppna yrkeshögskoleutbildningen eller i form av andra fristående studier, studeranderespons, internationell studeranderörlighet och antalet utexaminerade som funnit sysselsättning. Den finansieringsandel som grundar sig på det tillämpade forsknings- och utvecklingsarbetet grundar sig på publikationer, avlagda högre yrkeshögskoleexamina, personalens internationella rörlighet och extern finansiering av forsknings- och utvecklingsarbetet. Priserna per enhet ska fastställas så att den del som bestäms på basis av utbildningen utgör 85 procent och den del som bestäms på basis av det tillämpade forsknings- och utvecklingsarbetet utgör 15 procent av finansieringen av alla yrkeshögskolor. Undervisnings- och kulturministeriet kan höja priset per enhet för en yrkeshögskola av särskilda skäl. Närmare bestämmelser om beräkningen

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

och grunderna för beräkningen av priset per enhet utfärdas genom förordning av statsrådet.

48 §

48 §

Beräkning av antalet elever, studerande och examina

*Beräkning av antalet **studerande och elever***

För yrkeshögskolor beräknas finansieringen för finansåret och priserna per enhet på basis av det antal studerande som bestäms enligt den överenskommelse som avses i 8 § 2 mom. i yrkeshögskolelagen, antalet avlagda examina vid yrkeshögskolorna samt antalet utexaminerade från yrkespedagogisk lärarutbildning.

Finansieringen av yrkeshögskolor för finansåret beräknas genom att priset per enhet som fastställts enligt 26 § 4 mom. multipliceras med antalet studerande som bestämts enligt den överenskommelse som avses i 8 § 2 mom. i yrkeshögskolelagen.

Genom förordning av statsrådet utfärdas närmare bestämmelser om beräkandet av de antal elever, studerande och *examina* som ska användas vid bestämmandet av finansieringen.

Genom förordning av statsrådet utfärdas närmare bestämmelser om de antal studerande och elever som ska användas vid bestämmandet av finansieringen.

Denna lag träder i kraft den 20. Lagen tillämpas första gången på hösten 2013 då de genomsnittliga priserna per enhet och priserna per enhet för 2014 bestäms.

Trots vad som i 26 § föreskrivs om beräkning av priset per enhet för utbildning vid en yrkeshögskola är priset per enhet 2014 högst tre procent lägre eller högre, 2015 högst sex procent lägre eller högre och 2016 högst nio procent lägre eller högre än det enligt 26 § 1 mom. per studerande beräknade finansieringsbeloppet för yrkeshögskolan 2013, vilket beräknats enligt de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av denna lag och ändrats till nivån som gällde för det genomsnittliga priset per enhet för året i fråga. Vid jämförelsen av finansieringsbeloppen inräknas inte kostnaderna för yrkespedagogisk lärarutbildning och deras inverkan på finansieringen och inte heller de höjningar av priset per enhet för yrkeshögskolor som av särskilda skäl gjorts genom beslut av undervisnings- och kulturministeriet.

3.

Lag**om ändring av 76 § i universitetslagen**

I enlighet med statsrådets beslut
ändras i universitetslagen (558/2009) 76 § 1 mom. som följer:

Gällande lydelse

76 §

Specialuppgifter

Åbo Akademi, nedan akademien, ska särskilt tillgodose den svenskspråkiga befolkningens behov av utbildning och forskning samt i sin verksamhet beakta landets tvåspråkighet.

Föreslagen lydelse

76 §

Specialuppgifter

Åbo Akademi, nedan akademien, ska särskilt tillgodose den svenskspråkiga befolkningens behov av utbildning och forskning samt i sin verksamhet beakta landets tvåspråkighet. *Akademien ansvarar för ordnandet av den yrkespedagogiska utbildningen på svenska.*

Denna lag träder i kraft den
20 .

Statsrådets förordning

om ändring av statsrådets förordning om yrkeshögskolor

Utfärdad i Helsingfors den 20

I enlighet med statsrådets beslut
upphävs i statsrådets förordning om yrkeshögskolor (352/2003) 1, 6, 9 § och 12 § 3 mom.
 samt 13 § och
ändras 3—5, 15, 18, 18 a 21, 23—25 §, samt
fogas till förordningen en ny 7 b § som följer:

3 §

Examina som avläggs vid yrkeshögskola

De examina som avläggs vid yrkeshögskola är yrkeshögskoleexamina och högre yrkeshögskoleexamina. Yrkeshögskoleexamina är grundexamina vid yrkeshögskolorna.

I bilagan till denna förordning finns en förteckning över de examina som avläggs vid yrkeshögskola och de examensbenämningar som fogas till dem.

4 §

Studiernas uppbyggnad

Till de studier som leder till yrkeshögskoleexamina hör

- 1) grundstudier och yrkesstudier,
- 2) valfria studier,
- 3) praktik som främjar yrkesfärdigheten, samt
- 4) ett lärdomsprov.

Till de studier som leder till högre yrkeshögskoleexamina hör

- 1) fördjupade yrkesstudier,
- 2) valfria studier, samt
- 3) ett lärdomsprov.

Till de yrkespedagogiska utbildningsstudierna hör

- 1) pedagogiska grundstudier,
- 2) yrkespedagogiska studier,
- 3) undervisningsövning, samt
- 4) övriga studier.

5 §

Studiernas dimensionering och omfattning

Grunden för dimensionering av studierna är en studiepoäng. Studieperioderna poängsätts enligt den arbetsmängd de kräver. En arbetsinsats på 1 600 timmar, vilket i genomsnitt krävs för att fullgöra ett läsårs studier, motsvarar 60 studiepoäng.

Omfattningen av de studier som leder till yrkeshögskoleexamen är 210, 240 eller 270 poäng. Omfattningen av de studier som leder till högre yrkeshögskoleexamen är 60 eller 90 studiepoäng. I bilagan till denna förordning finns en förteckning över omfattningen av de studier som leder till de olika examina.

Omfattningen av den praktik för främjande av yrkesfärdigheten som ingår i de studier som leder till yrkeshögskoleexamen är minst 30 studiepoäng.

Omfattningen av de yrkespedagogiska lärutbildningsstudierna är 60 studiepoäng.

7 b

Målet för de yrkespedagogiska lärarutbildningsstudierna

Målet för lärarutbildningen är att ge de studerande

1) kunskaper och färdigheter att handleda olika studerandes inläring, samt

2) förutsättningar att utveckla sitt undervisningsområde med beaktande av utvecklingen i arbetslivet och inom yrkena.

15 §

Betyg

Yrkeshögskolan ger studeranden ett examensbetyg över avlagd examen. Över en examen som avlagts på ett annat språk än finska eller svenska ges också ett examensbetyg på finska eller svenska.

Yrkeshögskolan ger även under studiernas gång på begäran ett intyg till studeranden över slutförda studier.

Yrkeshögskolan ger till den som har avlagt examen eller slutfört studier vid yrkeshögskolan en sådan bilaga till examensbetyget eller intyget som är avsedd särskilt för internationellt bruk och i vilken ges tillräckliga uppgifter om yrkeshögskolan, de studier och studieprestationer som avses i examensbetyget eller intyget samt nivån på dem och deras ställning i utbildningssystemet.

18 §

Sökande av rättelse i antagningen av studerande

När resultaten av antagningen offentliggörs ska de sökande informeras om hur de ska få veta på vilket sätt de grunder som följts vid antagningen har tillämpats på dem och hur rättelse i antagningen kan begäras.

18 a §

Indragning av studierätten

Bestämmelserna om indragning av studierätten i 25 a § i yrkeshögskolelagen

(351/2003) tillämpas på utbildning som leder till yrkeshögskoleexamen inom det humanistiska området, utbildning som leder till yrkeshögskoleexamen inom social- och hälsoområdet, yrkeshögskoleexamen i idrott och yrkeshögskoleexamen i sjöfart. Bestämmelserna tillämpas även på yrkespedagogiska lärarutbildningsstudier enligt 6 § 3 mom. i yrkeshögskolelagen.

21 §

Behörighetsvillkor för rektor

Den som utses till rektor ska ha avlagt doktorsexamen och ha den förmåga och yrkeskicklighet som krävs för att sköta en rektors uppgifter samt i praktiken visad god ledarförmåga. En person som har avlagt högre högskoleexamen kan också utnämnas till en rektorstjänst eller rektorsbefattning, om personen i övrigt anses vara speciellt meriterad för uppgiften. Av rektor fordras dessutom kunskaper i undervisningsspråken vid yrkeshögskolan.

23 §

Behörighetsvillkor för lärarna

Av en överlärare vid yrkeshögskola krävs lämplig licentiatexamen eller doktorsexamen som påbyggnadsexamen och av en lektor lämplig högre högskoleexamen.

Trots 1 mom. kan den som avlagt högre högskoleexamen av särskilda skäl utnämnas till en överlärartjänst eller överlärarbefattning och den som inte avlagt högskoleexamen utnämnas till en lektorstjänst eller lektorsbefattning, om den person som utnämns är ytterst väl förtrogen med uppgiftsområdet för tjänsten eller befattningen.

Av en överlärare och lektor vars undervisningsuppgift huvudsakligen består av att ordna yrkesstudier fordras dessutom minst tre års praktisk erfarenhet i uppgifter som motsvarar examen. Av en överlärare och lektor inom den yrkespedagogiska utbildningen fordras behörighet som lärare vid yrkeshögskola eller inom yrkesorienterad utbildning och minst tre års lärarerfarenhet vid en yrkeshögskola eller inom yrkesorienterad utbildning.

Innan en tjänst eller befattning som överlärare eller lektor inom hantverk och konstindustri, mediekultur och bildkonst, teater och dans eller musik ledigförklaras, kan yrkeshögskolan besluta att sökandena i stället för de krav som föreskrivs ovan i denna paragraf ska inneha de konstnärliga meriter som skötseln av uppgiften förutsätter.

Av en timplärare fördras i mån av möjlighet motsvarande behörighet som av tjänsteinnehavare och befattningshavare.

24 §

Lärarnas uppgifter

En lärare i huvudsyssla har förutom sitt undervisnings- och handledningsarbete samt de övriga uppgifterna i samband med dem till uppgift att

1) utveckla undervisningen på sitt område med beaktande av utvecklingen i arbetslivet,

2) delta i utarbetandet av läroplaner och skötseln av antagningen av studerande,

3) sköta uppgifter i anslutning till forsknings- och utvecklingsarbete enligt vad yrkeshögskolan bestämmer,

4) delta i av yrkeshögskolan föreskriven utbildning som upprätthåller och utvecklar yrkesfärdigheten och göra sig förtrogen med arbetslivet, samt

5) sköta de uppgifter som föranleds av medlemskap i yrkeshögskolans förvaltningsorgan och andra uppgifter som ankommer på läraren eller förordnats läraren.

En överlärare och en lektor skall dessutom inom tre år efter utnämningen till tjänsten eller befattningen genomgå en 60 studiepoängs lärarutbildning, om överläraren eller lektorn saknar sådan när han eller hon utnämns till tjänsten eller befattningen.

25 §

Ansökan om tillstånd

Ansökan om tillstånd för yrkeshögskola ska innehålla uppgifter om

1) huvudmannens namn och hemort,
2) huvudmannens ägar- eller bakgrundsorganisationer,

3) yrkeshögskolans namn,

4) behovet av yrkeshögskolan för uppgifter enligt 4 § i yrkeshögskolelagen,

5) det ansökta utbildningsansvaret per examen och examensbenämning och verksamhetens planerade omfattning,

6) yrkeshögskolans undervisnings- och examensspråk,

7) förfaranden och processer för kvalitets-säkringen vid yrkeshögskolan,

8) orter där yrkeshögskoleverksamheten avses bedrivas,

9) till buds stående lokaler för yrkeshögskolans verksamhet

10) hur studerandeservicen ordnats.

Till ansökan om tillstånd ska dessutom fogas

1) beroende på huvudmannaförmen, sammanslutningens grundavtal, en utredning om att sammanslutningen har antecknats i registret samt bolagsordningen, avtalet om bolagsbildning och ingångna aktieägaravtal eller stiftelsens stadgar,

2) en uppskattning av anläggnings- och driftskostnaderna samt en finansieringsplan,

3) sökandens bokslutshandlingar för föregående räkenskapsperiod eller annan motsvarande utredning gällande yrkeshögskoleverksamheten,

4) en utredning om sökandens soliditet och likviditet och hanteringen av dem då verksamheten inleds och under de fem följande åren,

5) en plan för hur huvudmannen ska ordna ekonomin, förvaltningen och den interna kontrollen och annan riskhantering,

6) en uppskattning av yrkeshögskolans operativa förutsättningar med beaktande av det regionala arbets- och näringslivet samt övriga utbildnings- och forskningsaktörer.

Ansökan ska lämnas till undervisnings- och kulturministeriet. Ministeriet kan efter eget gottfinnande kräva också andra kompletterande utredningar.

Utbildning som leder till yrkeshögskoleexamen

Examen och examensbenämning	Omfattning i studiepoäng
Yrkeshögskoleexamen inom det humanistiska området	
teckenspråkstolk <i>Bachelor of Humanities</i>	240
samhällspedagog (YH) <i>Bachelor of Humanities</i>	210
[tolk(YH)/kontakttolk (YH)] <i>Bachelor of Humanities</i>	
Yrkeshögskoleexamen inom kultur	
artenom (YH) <i>Bachelor of Culture and Arts</i>	240
bildkonstnär (YH) <i>Bachelor of Culture and Arts</i>	240
danslärare (YH) <i>Bachelor of Culture and Arts</i>	240
dramainstruktör (YH) <i>Bachelor of Culture and Arts</i>	240
formgivare (YH)	

<i>Bachelor of Culture and Arts</i>	240
konservator (YH) <i>Bachelor of Culture and Arts</i>	240
kulturproducent (YH) <i>Bachelor of Culture and Arts</i>	240
medianom (YH) <i>Bachelor of Culture and Arts</i>	240
musiker (YH) <i>Bachelor of Culture and Arts</i>	270
musikpedagog (YH) <i>Bachelor of Culture and Arts</i>	270
vestonom (YH) <i>Bachelor of Culture and Arts</i>	240
<i>Yrkeshögskoleexamen inom företagsekonomi</i>	
tradenom (YH) <i>Bachelor of Business Administration</i>	210
<i>Yrkeshögskoleexamen inom teknik</i>	
byggmästare (YH) <i>Bachelor of Construction Management</i>	210
ingenjör (YH) <i>Bachelor of Engineering</i>	240

laboratorieanalytiker (YH) <i>Bachelor of Laboratory Services</i>	210
Yrkehögskoleexamen i sjöfart	
sjökaptän <i>Bachelor of Marine Technology</i>	270
Ingenjör (YH) <i>Bachelor of Engineering</i>	270
Yrkehögskoleexamen inom naturbruk	
agrolog (YH) <i>Bachelor of Natural Resources</i>	240
hortonom (YH) <i>Bachelor of Natural Resources</i>	240
miljöplanerare (YH) <i>Bachelor of Natural Resources</i>	240
skogsbruksingenjör (YH) <i>Bachelor of Natural Resources</i>	240
Yrkehögskoleexamen inom social- och hälsoområdet	
barnmorska (YH) <i>Bachelor of Health Care</i>	270
bioanalytiker (YH) <i>Bachelor of Health Care</i>	210

ergoterapeut (YH) <i>Bachelor of Health Care</i>	210
fotterapeut (YH) <i>Bachelor of Health Care</i>	210
fysioterapeut (YH) <i>Bachelor of Health Care</i>	210
förstavårdare (YH) <i>Bachelor of Health Care</i>	240
geronom (YH) <i>Bachelor of Health Care</i>	210
hjälpmedelstekniker (YH) <i>Bachelor of Health Care</i>	210
hälsovårdare (YH) <i>Bachelor of Health Care</i>	240
munhygienist (YH) <i>Bachelor of Health Care</i>	210
naprapat (YH) <i>Bachelor of Health Care</i>	240
optometriker (YH) <i>Bachelor of Health Care</i>	210
osteopat (YH)	

<i>Bachelor of Health Care</i>	240
rehabiliteringsledare (YH) <i>Bachelor of Health Care</i>	210
röntgenskötare (YH) <i>Bachelor of Health Care</i>	210
sjuuskötare (YH) <i>Bachelor of Health Care</i>	210
socionom (YH) <i>Bachelor of Health Care</i>	210
tandtekniker (YH) <i>Bachelor of Health Care</i>	210
<i>Yrkeshögskoleexamen inom skönhetsbranschen</i>	
estonom (YH) <i>Bachelor of Beauty and Cosmetics</i>	210
<i>Yrkeshögskoleexamen i idrott</i>	
idrottsinstruktör (YH) <i>Bachelor of Sports Studies</i>	210
<i>Yrkeshögskoleexamen inom turism- och kosthållsbranschen</i>	
restonom (YH) <i>Bachelor of Hospitality Management</i>	210

Utbildning som leder till högre högskoleexamen

<i>Examen och examensbenämning</i>	<i>Omfattning i studiepoäng</i>
<i>Högre högskoleexamen inom det humanistiska området</i>	
samhällspedagog (högre YH) <i>Master of Humanities</i>	90
teckenspråkstolk (högre YH) <i>Master of Humanities</i>	90
<i>Högre yrkeshögskoleexamen inom kultur</i>	
bildkonstnär (högre YH) <i>Master of Culture and Arts</i>	60
formgivare (högre YH) <i>Master of Culture and Arts</i>	60
konservator (högre YH) <i>Master of Culture and Arts</i>	60
kulturproducent (högre YH) <i>Master of Culture and Arts</i>	60
medianom (högre YH) <i>Master of Culture and Arts</i>	60
musiker (högre YH) <i>Master of Culture and Arts</i>	60
musikpedagog (högre YH)	

<i>Master of Culture and Arts</i>	60
<i>Högre yrkeshögskoleexamen i företagsekonomi</i>	
tradenom (högre YH) <i>Master of Business Administration</i>	90
<i>Högre yrkeshögskoleexamen i teknik</i>	
ingenjör (högre YH) <i>Master of Engineering</i>	60
<i>Högre yrkeshögskoleexamen i sjöfart</i>	
sjökaptän (högre YH) <i>Master of Marine Technology</i>	60
<i>Högre yrkesskoleexamen inom naturbruk</i>	
agrolog (högre YH) <i>Master of Natural Resources</i>	60
hortonom (högre YH) <i>Master of Natural Resources</i>	60
miljöplanerare (högre YH) <i>Master of Natural Resources</i>	60
skogsbruksingenjör (högre YH) <i>Master of Natural Resources</i>	60
<i>Högre yrkesskoleexamen inom social- och hälsoområdet</i>	

barnmorska (högre YH) <i>Master of Health Care</i>	90
bioanalytiker (högre YH) <i>Master of Health Care</i>	90
ergoterapeut (högre YH) <i>Master of Health Care</i>	90
fotterapeut (högre YH) <i>Master of Health Care</i>	90
fysioterapeut (högre YH) <i>Master of Health Care</i>	90
förstavårdare (högre YH) <i>Master of Health Care</i>	90
geronom (högre YH) <i>Master of Health Care</i>	90
hjälpmedelstekniker (högre YH) <i>Master of Health Care</i>	90
hälsovårdare (högre YH) <i>Master of Health Care</i>	90
munhygienist (högre YH) <i>Master of Health Care</i>	90
naprapat (högre YH) <i>Master of Health Care</i>	90

optometriker (högre YH) <i>Master of Health Care</i>	90
osteopat (högre YH) <i>Master of Health Care</i>	90
rehabiliteringsledare (högre YH) <i>Master of Health Care</i>	90
röntgenskötare (högre YH) <i>Master of Health Care</i>	90
sjuuskötare (högre YH) <i>Master of Health Care</i>	90
socionom (högre YH) <i>Master of Health Care</i>	90
tandtekniker (högre YH) <i>Master of Health Care</i>	90
Högre yrkeshögskoleexamen i idrott	
idrottsinstruktör (högre YH) <i>Master of Sports Studies</i>	90
Högre yrkeshögskoleexamen inom turism- och kosthållsbranschen	
restonom (högre YH) <i>Master of Hospitality Management</i>	90

Statsrådets förordning

om ändring av förordningen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet

Utfärdad i Helsingfors den 20

I enlighet med statsrådets beslut
upphävs i statsrådets förordning om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (1766/2009) 22 § och
ändras 15 § som följer:

15 §

Beräkningsgrunderna för priserna per enhet för yrkeshögskolorna och beräkningsgrundernas inbördes viktning

Den finansieringsandel för utbildningen i priserna per enhet för yrkeshögskolorna som föreskrivs i 26 § 4 mom. i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet grundar sig på följande beräkningskriterier och på grundernas inbördes viktning:

1. antalet yrkeshögskoleexamina som under kalenderåret avlagts vid yrkeshögskolan vägt i förhållande till kostnaderna per enhet per examensstuderande, viktcoefficient 46,

2. antalet slutförda lärarutbildningsstudier inom den yrkespedagogiska lärarutbildningen under kalenderåret, viktcoefficient 2,

3. antalet studerande för yrkeshögskoleexamen som under läsåret avlagt minst 55 studiepoäng, viktcoefficient 24,

4. det totala antalet studiepoäng avlagda under kalenderåret inom den öppna yrkeshögskoleundervisningen eller i form av andra fristående studier samt inom den förberedande utbildningen för invandrare, viktcoefficient 4,

5. summan av de poängsatta svar som examensstuderande under kalenderåret har gett på frågorna i mom. 4 i yrkeshögskolans studeranderespons

6. antalet utbytesstuderande som under kalenderåret rest från Finland och rest till Finland för mer än tre månader, viktcoefficient 2,25,

7. antalet examina som under kalenderåret avlagts av utländska studerande vid yrkeshögskolan, viktcoefficient 0,75,

8. antalet utexaminerade som ett år efter avlagd yrkeshögskoleexamen vid yrkeshögskolan är sysselsatta, viktcoefficient 3.

Antalet ovan i 1 mom. 1 punkten nämnda avlagda yrkeshögskoleexamina multipliceras i utbildningen som leder till yrkeshögskoleexamen inom kultur, naturbruk, sjöfart och teknik med 4 och i utbildningen som leder till yrkeshögskoleexamen inom det humanistiska området, skönhetsbranschen, idrott, företags ekonomi, turism- och kosthållsbranschen och social- och hälsoområdet med 3,5.

Som ovan i 1 mom. 1 punkten avsett studerandantal används det antal studerande som fastställts examensvis i den överenskommelse som avses i 8 § 2 mom. i yrkeshögskolelagen (351/2003) och som kostnader per enhet används kostnaderna per enhet som beräknats examensvis på basis av kostnaderna under det år som avses i 26 § 1 mom. i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet.

De examensstuderande i 1 mom. 5 punkten svarar på frågorna a) yrkeshögskolan har på olika sätt stött utvecklingen av mina arbetslivskontakter, b) i mitt arbete efter avslutade studier har jag nytta av det jag lärt mig i yrkeshögskolan, c) undervisningen i yrkeshögskolan har varit sakkunnig och högklassig, d) studierådgivningen och studiehandledningen i yrkeshögskolan har gett mig gott stöd i mina studier, och e) handledningen under min praktik har varit tillräcklig. Frågorna besvaras enligt en poängskala där helt av annan åsikt ger 1 poäng, delvis av annan åsikt två poäng, delvis av samma åsikt tre poäng och helt av samma åsikt fyra poäng.

Den andel av finansieringen av priset per enhet för en yrkeshögskola som i 26 § 4 mom. föreskrivs för tillämpat forsknings- och

utvecklingsarbete bygger på följande beräkningsgrunder och grundernas inbördes viktning:

1. finansiering av extern tillämpad forsknings- och utvecklingsverksamhet enligt Statistikcentralens statistik och dess definition av extern forsknings- och utvecklingsverksamhet, viktcoefficient 8,

2. antalet avlagda högre högskoleexamina under kalenderåret, viktcoefficient 4,

3. antalet deltagare i minst fem dagars internationellt lärar- eller expertutbyte, viktcoefficient 1,

4. antalet publikationer, offentliga konstnärliga och konstindustriella verksamheter, audiovisuella material och informations- och kommunikationstekniska program, enligt klassificeringen av publikationer i undervisnings- och kulturministeriets datainsamling, klasserna A-F och I, viktcoefficient 2.

Vid beräkningen av grunderna för den ovan i 1 mom. avsedda finansieringsandelen för utbildningen och den i 5 mom. avsedda finansieringsandelen för det tillämpade forsk-

nings- och utvecklingsarbetet används medeltalet av beräkningsgrunderna under de tre senaste tillgängliga/till buds stående åren och som divisor vid beräkningen av priset per enhet används det totala kalkylmässiga antalet studerande som fastställts i den överenskommelse som avses i 8 § 2 mom. i yrkeshögskolelagen under året före det år som föregår det år då priset per enhet bestäms.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2014. Åtgärder som verkställigheten av förordningen kräver får vidtas innan förordningen träder i kraft.

Trots vad som i 15 § föreskrivs om antalet examensvis bestämda studerande och examensvis bestämda kostnader per enhet fastställt i den överenskommelse som avses i 8 § 2 mom. i yrkeshögskolelagen beräknas under 2014 och 2015 priserna per enhet på basis av antalet studerande inom utbildningsområdena och kalkylerade kostnader per utbildningsområde.